

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Tereza Martínková

Každodenní život v Moruši

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Tereza Martínková**

Vedoucí práce: **Prof. PhDr. Josef Kandert, CSc.**

Oponent práce:

Datum obhajoby: 2013

Hodnocení:

Bibliografický záznam

MARTÍNKOVÁ, Tereza. Každodenní život v Moruši, Praha, 2013. 55 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce Prof. PhDr. Josef Kandert, CSc.

Abstrakt

Bakalářská práce „Každodenní život v Moruši“ se zabývá každodenním životem v jedné malé pohraniční vesnici na okraji Českého lesa. Především se zaměřuje na výdělečné a zušlechťující brigády ve vesnici a dění s nimi spojenými. Přesněji na brigády, sbor dobrovolných hasičů, hasičskou sborovnu/ hospodu, pouťovou zábavu, dětský den a májku. Práce vychází z literatury zabývající se antropologickými a etnografickými výzkumy věnujícími se každodennímu životu a rozdělení obyvatel na základě Eliasovy teorie na „starousedlíky“ a „nově přistěhovalé“. Výzkumná část vychází z kvalitativního výzkumu doplněného etnografickými metodami. Výzkum je založen na zúčastněném pozorování a polostrukturovaných rozhovorech, na jejichž základě analyzuji propojení jednotlivých aktivit, a taktéž vliv účasti či neúčasti při jejich konání na vnímání jednotlivců ostatními ve vesnici. Zároveň se práce zabývá otázkou, zda se případné aktivity při společenských a kulturních akcích přisuzuje nějaký význam, který se promítá do života vesničanů jako takového. Jestli jsou nějak za svou nepřítomnost stigmatizováni a odsuzováni zbylými vesničany.

Abstract

Thesis "Everyday life in Moruš" deals with everyday life in a small border village on the edge of the Bohemian Forest (Český les). The main focus is on gainful and ennobling brigades in the village and events associated with them. Included is a volunteer fire department, fire teachers' lounge/ pub, carnival entertainment, children's day and maypole. Thesis is based on the literature about anthropological and ethnographic research dealing with everyday life

and dividing population on “old-timers” and “newcomers” as it is in theory of Norbert Elias. The practical part is based on qualitative research, complemented by ethnographic methods. Research is using participant observation and semi-structured interviews, which are the ground for the analysis of connections between activities and also influence of participation or non-participation on the perception of individuals given by other villagers. At the same time, the study is posing a question whether there is some importance in being active during social and cultural events, which would project to the life of the villagers. Whether they are somehow stigmatized and judged by other villagers for their absence.

Klíčová slova

vesnice, každodenní život, brigády, dobrovolný hasičský sbor, hasičská sborovna/ hospoda, pouťová zábava, májka, „starousedlíci“, „nově přistěhovalí“

Keywords

village, everyday life, voluntary work, volunteer fire – fighters, fire – fighters teachers' lounge/ pub, carnival entertainment, children's day, maypole, “old-timers“, „newcomers“

Rozsah práce od úvodu po závěr: 67 391 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 7. 2013

Tereza Martínková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především panu profesorovi PhDr. Josefu Kandertovi, Csc. za vedení mé bakalářské práce, odborné rady, věcné připomínky a komentáře k tématu. Dále bych chtěla poděkovat svému příteli a kamarádce Lúce, bez jejichž podpory bych práci nedokončila. V neposlední řadě děkuji obyvatelům vesnice za jejich ochotu a vstřícnost při provádění výzkumu. Děkuji!

Projekt bakalářské práce
Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd
Institut sociologických studií
Katedra sociologie

PŘEDPOKLÁDANÝ NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE: VŠEDNÍ ŽIVOT
OBYVATEL VESNICE MORUŠE¹, A JEHO ZMĚNY BĚHEM LET 1997- 2012

STUDENT: Tereza Martínková

KONZULTANT: Prof. PhDr. Josef Kandert, Csc.

1. Námět práce

Ve své práci bych se chtěla zabývat každodenním životem obyvatel vesnice Moruše. A také tím, jak se jejich životy i chod vesnice např.: kulturní akce, sportovní a dětské dny, májka, Velikonoce apod. změnily za posledních patnáct let. Přijde mi, jakožto zúčastněnému pozorovateli, že ve vesnici pomalu upadá susedská sounáležitost, což má dopad na mnohé pořádané akce a také na tradice. Pokusím se tedy zjistit, zda je má domněnka ohledně susedských vztahů oprávněná, čím je to způsobeno a jaký to má dopad na vesnici.

2. Stručné obeznámení s Moruší

Moruše se nachází nedaleko Českého lesa na Chodsku. Vesnička leží přibližně třináct kilometrů od Domažlic a patnáct kilometrů od hranic s Německem. O Moruši se první písemné zmínky objevily v roce 1248 a díky tomu patří mezi nejstarší obce v okolí. Dominantou vesnice je kostel sv. Mikuláše, o kterém jsou záznamy z poloviny 14. století, ale jeho vznik lze datovat již do 2. pol. 13. stol. V současné době však zůstala z kostela a přilehlé fary pouhá zřícenina. Po odejmutí kopule z věže a několika natáčeních chátrá kostel čím dál více. Především natáčení jedné televize, okolo roku 1996, mělo na kostel velký vliv. Jedna paní, která během druhé světové války přežila pochod smrti, jehož trasa vedla nedaleko Moruše, byla jednou z hlavních senzací tohoto natáčení. Druhou senzací však byly hroby, které byly objeveny přímo pod podlahou kostela. Výzkumníci tenkrát podlahu vytrhali a už nikdy nebyla vrácena do původního stavu. Kostel nepatří církvi, ale městu Vílkovice, pod které Moruše spadá. V 17. století tomu bylo přesně naopak. Starosta Vílkovic již několik let slibuje opravu kostela a vybudování turistické atrakce. Z šestiboké věže kostelu chce udělat vyhlídku, ale zda k tomu dojde, je otázkou.

Z historického hlediska je Moruše ještě zajímavá jedním svým rodákem. Okolo roku 1350 se zde narodil spisovatel Jan z Moruše, známý také jako Jan ze Žatce či z Teplé.

---

¹ Zpětně jsem změnila názvy i v projektu bakalářské práce.

Dílo, pro které je znám, se jmenuje Oráč z Čech. Jedná se o německou prózu, ve které se muž dohaduje se smrtí, kvůli skonu své ženy.

V prosinci roku 1930 bylo prováděno sčítání lidu. Na základě tohoto sčítání víme, že tehdy žilo ve vesnici 307 obyvatel v 60 domech. Z tohoto počtu obyvatel bylo 297 Němců a pouze 9 Čechů. Pokud tato čísla porovnáme se sčítáním v roce 2001, zjistíme, že v uvedeném roce měla Moruše pouhých 73 obyvatel, ale všichni byli Češi. Bohužel jsem nenašla pro nás vhodné výsledky z loňského průzkumu. Proto jsem si nakreslila na papír plán vesnice a ke každému domu jsem přiřadila jeho počet obyvatel. Zjistila jsem, že ve vesnici je 39 obývaných domů, z toho 11 rekreačně. A v těchto 28 obývaných domech žije 68- 70 (u dvou domů jsem si nebyla jistá, kolik lidí je obývá) stálých obyvatel. Což je velký úbytek.

3. Předpokládané metody zpracování a struktura práce

Výzkum ve vesnici Moruše budu realizovat především během léta roku 2012, kdy zde budu trávit převážnou část svého času, od června do září. V této době, bych chtěla zrealizovat rozhovory s obyvateli. A sice alespoň vždy s jedním zástupce rodiny, která žije v jednom z dvaceti osmi stále obydlených domů. Abych získala co nejcelistvější obraz o Moruši. Rozhovory bych zvolila polostrukturované. Jelikož do této vesnice pravidelně jezdím již od narození, použiji také metodu zúčastněného pozorování. Dále budu čerpat z literatury, která se týká tématu mé práce i vesnice Moruše. Taktéž budu získávat informace z dobových pramenů, jako kroniky, fotografie, výroční knihy apod.

Struktura práce

- 1) Úvod
- 2) Teoretická východiska
- 3) Metodologie
- 4) Deskriptivní část
- 5) Analytická část
- 6) Závěr

4. Literatura

FROLEC, Václav. Horní Věstonice: společenské a kulturní proměny jihomoravské vesnice. 1. vydání. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1984.

FROLEC, Václav, Miroslav KREJČÍ a Josef TOMEŠ. Životní prostředí a tradice. 1. vydání. Brno: Blok, 1975.

DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha : Karolinum, 2000

Frolec, V.: Tradice sousedských vztahů v procesu společenských proměn na

současné vesnici. In: Socializace vesnice a proměny lidové kultury. Uherské

Hradiště, 1981,

KANDERT, Josef. Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých až osmdesátých letech 20. století. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0782-

KAŠPAROVÁ, L. a kol. Rozvoj vesnice. 1. vyd. Brno: Ústav územního rozvoje, 2005, 112 s. ISBN 80-239-7753-9.

KOLEKTIV AUTORŮ. Český les: příroda-historie-život. 1. vyd. Praha: Baset, 2005. ISBN 80-7340-065-0.

KUBÁTOVÁ, Helena. Sociologie životního způsobu. Praha : Grada Publishing, a.s., 2010

MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 1999-2005. ISBN 80-213-1369-2.

MAJEROVÁ, V. a kol. Sociologie venkova a zemědělství. 4. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2008, 254 s. ISBN 978-80-213-0651-6.

SILVERMAN, David. 2005. Ako robiť kvalitatívny výzkum. Bratislava: Pegas

Švaříček, R. Šed'ová, K. a kol. 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál

Obsah

ÚVOD.....	2
1. TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 KAŽDODENNÍ ŽIVOT NA VESNICI	3
2 METODOLOGICKÁ ČÁST	6
2.1 VÝZKUMNÝ DESIGN	6
2.2 METODY SBĚRU DAT	7
2.2.1 <i>Rozhovory</i>	7
2.2.2 <i>Zúčastněné pozorování</i>	8
2.3 VÝZKUMNÍK INSIDEREM	9
2.4 ETIKA.....	10
3 POPIS VESNICE A ZJIŠTĚNÍ.....	12
3.1 HISTORIE.....	12
3.2 GEOGRAFICKÉ UMÍSTĚNÍ A ROZLOŽENÍ VESNICE.....	13
3.3 OBYVATELSTVO.....	14
3.3.1 <i>Stálí obyvatelé</i>	15
3.3.2 <i>Chalupáři</i>	17
3.4 VESNICKÉ AKTIVITY A DODRŽOVANÉ ZVYKY	18
3.4.1 <i>Brigády</i>	18
3.4.1.1 <i>Výdělečné brigády</i>	18
3.4.1.2 <i>Brigády zušlechťující vesnici a její okolí</i>	19
3.4.2 <i>Sbor dobrovolných hasičů (SDH)</i>	22
3.4.3 <i>Dětský den</i>	23
3.4.4 <i>Pouťová zábava</i>	23
3.4.5 <i>Hasičská sborovna</i>	24
3.4.6 <i>Májka</i>	25
4 DISKUSE ZJIŠTĚNÍ.....	28
ZÁVĚR	31
SUMMARY	32
POUŽITÁ LITERATURA.....	33
KNIHY	33
SEZNAM PŘÍLOH.....	35
PŘÍLOHY	36

Úvod

Tématem mé práce je výzkum v malé pohraniční vesničce², který se zaměřuje především na výdělečné a zušlechťující brigády a dění s nimi spojenými. Zajímalo mne, jakou důležitost přikládají vesničané těmto aktivitám a zda nějak ovlivňují vztahy mezi nimi a tedy i jejich každodenní život. Pojmem „brigáda“ mám na mysli dobrovolné aktivity, které byly či jsou uskutečňovány za účelem výdělků peněz nebo k zušlechtění vesnice a jejího okolí. Chtěla jsem využít příležitosti provést výzkum v pohraniční vesnici, kde jsou všichni obyvatelé „přistěhovalci“ a převážná část rodin zde nežije více jak 35 let, a také pozice takzvaného insidera.

Práce byla v počátku koncipována jako antropologický výzkum, ve finále se však pohybuje na rozhraní antropologie a sociologie. Jde o kvalitativní výzkum s využitím některých etnografických metod. Práci jsem rozdělila do několika kapitol. V první části práce se věnuji teoretickým základům. Respektive knihám, které pojednávají o antropologických a etnografických výzkumech na vesnicích či v menších městech. Získala jsem díky nim potřebné informace k provedení výzkumu i k následné analýze výsledků. V další kapitole se věnuji metodologické stránce práce - výběru kvalitativní výzkumné metody, výzkumnému designu, metodám sběru dat. Mezi mnou vybrané metody sběru dat patří především rozhovory, zúčastněná pozorování a reflektování mé pozice výzkumníka jakožto insidera. V neposlední řadě zde zmiňuji etické zásady, kterými jsem se při výzkumu řídila. V kapitole s názvem Zjištění předkládám informace získané na základě mého výzkumu. Přesněji se jedná o stručné přiblížení historie, geografického umístění a rozložení vesnice, obyvatelstva, vesnických aktivit a dodržovaných zvyků. V závěrečné části práce prezentuji zjištěná fakta ve vztahu k literatuře.

---

² Veškerá jména osob, vesnic a měst (s výjimkou Domažlic, Pivoňského kláštera a Českého lesa) jsou v celé práci změněna.

1. Teoretická část

V této části bych ráda přiblížila několik knih, které zásadním způsobem ovlivnily moji práci. Jedná se především o publikace předchozích výzkumů na vesnici či venkově. Jelikož jsem sama prováděla terénní výzkum poprvé, shledávám tyto knihy důležitými z toho důvodu, že jsem skrze ně mohla poznat práce zkušených antropologů. Dále také uvedu díla, ve kterých se objevuje teorie, za jejíž pomoci bych chtěla vyložit část závěrů plynoucích z výzkumu.

1.1 Každodenní život na vesnici

Kniha Josefa Kanderta- *Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých až osmdesátých letech 20. století* prezentuje analýzu na základě autorova vlastního antropologického výzkumu. Autor zde uvádí současný úkol badatelů, respektive z jakého pohledu je na výzkumníky nahlíženo. Dnes „(...) je badatel chápán jako interpret určité sociální a kulturní společnosti a jako autor obrazu této skutečnosti.“ (Kandert, 2004: 9) A vyvrací předchozí představu „(...) o badateli, jehož úkolem je „objevování“ objektivních společenských jevů (zákonitostí), o nichž případně nemají příslušníci zkoumaného společenství ani ponětí.“ (Kandert, 2004: 9) Následně je zde podrobně popsán celý výzkum od vyjednávání grantu, přes příjezd do vesnice, začleňování, vnímání „plnohodnotných“ obyvatel vesnic. Dále se Kandert věnuje představám obyvatel o životě ve městě a na vesnici, jejich socializaci, a v neposlední řadě, tradicím a kulturním změnám. Text je pro mou práci důležitý především z důvodu mnoha rad výzkumníkům, které doprovázejí celý text. Považuji za důležité upozornění na možné kamufláže informátorů, ke kterým může dojít. Jedná se o případy, kde se snaží informátoři být těmi jedinými správnými a poskytovat takové informace, které jsou „ „příznivé“ pro vládnoucí skupinu, v lepším případě i takové, které považují vesničané za „neutrální“.“ (Kandert, 2004: 22) Neznamena to však, že by vesničané poskytovali výzkumníkovi falešné informace, pouze jsou zkreslené, případně cenzurované a musíme být proto obezřetní. (Kandert, 2004: 7- 245)

Další práce týkající se tohoto tématu pochází od norské antropoložky Haldis Haukanes. Ve své práci *Velká dramata- obyčejné životy: Postkomunistické zkušenosti českého venkova* vychází ze dvou terénních výzkumů v jižních Čechách a na jižní Moravě, v období let 1990 až 1995. Autorčina práce se zaměřuje na transformační procesy českého/ československého venkova po roce 1989 a jejich důsledky na život

lidí. Kromě nastínění teoretického zakotvení a metodologie rozebírá H. Haukanes stanovený problém transformace a jeho vnímání vesničany. Zaznamenávání historie v kronikách (a nejen v nich) ovlivňuje pozdější vnímání lidí své vlastní minulosti. Také se věnuje společenskému životu, politice, vesnici jako komunitě a zemědělské produkci. Přínosem knihy pro mou práci je odůvodnění, proč používat pracovní jména u osob i názvů jedné vesnice. Neposlední inspiraci týkající se teoretického uchopení jsem získala v nazírání na vesnici jakožto na dovnitř se orientující komunitu.

Jihomoravská vesnice Horní Věstonice, jejímž výzkumem se zabýval Václav Frolec v díle *Horní Věstonice: Společenské a kulturní proměny jihomoravské vesnice*, je v mnoha ohledech podobná té mé, Moruši. Jedná se také o vesnici, ve které došlo po druhé světové válce k odsunu německého obyvatelstva z důvodu geografického umístění v pohraničí, a následnému osidlování Čechy. „*V souvislosti s přesunem obyvatelstva do pohraničí po roce 1945 dochází v těchto částech naší republiky, v pohraničí³, k dalekosáhlým a komplikovaným etnickým, etnokulturním a společenským procesům. Pohraničí se konsoliduje jako oblast, která na jedné straně navazuje v částech etnika na jednotlivé oblasti zázemí, na druhé straně si od počátku vytváří své specifické ekonomické, společenské i kulturní rysy, jimiž se liší od ostatních území.*“ (Frolec, 1984: 12) Právě z důvodu této podobnosti je pro mě tato publikace přínosem.

Knihla Bohuslava Šalandy *Česká vesnice Široký důl* pojednává o mikrosociologii a makrohistorii východočeské vesnice, která je dlouhodobě ve světle zájmu výzkumníků. To dokazují v minulosti provedené výzkumy, které jsou v díle uvedeny v hojně míře. Autor se zde věnuje geografickému umístění, architektuře, náboženskému životu, zvykům a obyčejům, kultuře, společenskému a kulturnímu životu a historii vesnice. Široký důl je podobný Moruši hlavně, co se týče geografického rozložení. Obě vesnice jsou „rozděleny“ na dvě části. V Širokém dole se jedná o Kopec a Rovinu a v Moruši o „náves“ a „pod lesem“. Nebýt této knihy, pravděpodobně bych si toto rozdělení neuvědomila. Autor se zde také zabývá dobrovolnou a neplacenou prací pro dobro obce, ovšem bohužel jen ve velmi malé míře. Velkým překvapením pro mě byl přístup B. Šalandy k aktérům výzkumu, především z důvodu zachování pravdivých jmen. Musím přiznat, že jsem o této možnosti také chvíli přemýšlela, ale brzy jsem ji z důvodů ochrany soukromí zavrhla. (Šalanda, 2008)

---

³ Poznámka autora

Další knihy (*Filipov I, II a Jihomoravský venkov po socialismu*) mapují výzkum provedený pod záštitou Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Důležité je především transakční pojetí sociálních vztahů zmíněném ve druhém díle. „*Základní myšlenka této teorie je prostá. Sociální vztahy osob tvoří v rekapitulacích a scénářích akcí dynamicky uvědomovaná, sdílená nízká anebo naopak vysoká koordinační nákladnost nějakého oboru společných transakcí. Sociální vztahy jsou založeny na vzájemnosti a společné transakce tuto vzájemnost více či méně pozměňují.*“ (Kabele, 1999: 50)

Dílo Norberta Eliase *Foreword in the Established and the Outsiders* bylo publikováno jako předmluva knihy Johna Scotsona, který se zabývá studiem sociálních vztahů v průmyslovém městě nesoucí pracovní název Winston Parva. Klíčovým je koncept vztahů mezi „starousedlíky“ a „nově přistěhovalými“. Ve Winston Parva byly tři kategorie sousedství a dvě z nich se vymezovaly oproti třetímu. První dvě skupiny se považovaly za „místní“ a tu třetí považovaly za outsidery. Dokonce docházelo ke stigmatizacím a následnému sociálnímu vyloučení outsiderů, přestože mezi nimi ve skutečnosti neexistoval žádný rozdíl, až na dobu příchodu do města. (Elias and Scotson, 1965:1) Eliasova již zmíněná předmluva, či spíše esej, zdůrazňuje rozdělení moci mezi skupinami a zabývá se nalezením příčin, za jejichž přítomnosti dochází k víře jedné skupiny, že disponuje lepšími charakteristikami než druhá. Dále také popisuje, za jakých okolností dochází jednotlivé skupiny k bodu, kdy se začínají označovat jako *my*. Důvodem „nezapadnutí“ nově přistěhovalých je fakt, že se starousedlíky nesdílejí vzpomínky, normy. Důležitost také Elias přikládá respektování názorů skupiny a její kontrolu, a zároveň zakazování vybočování ze své skupiny. Pokud by některý člen udržoval vztahy s druhou skupinou, mohlo by dojít k oslabení jeho pozice. (Elias, 1994)

2 Metodologická část

Vzhledem k povaze mého výzkumu, který byl od počátku koncipován jako antropologický či etnografický, byla pro mě volba výzkumné metody jednoznačná. Kvantitativní metody jsem zavrhl především z důvodu, že jsou deduktivního charakteru „*Cílem **kvantitativního** výzkumu je **testování hypotéz***“ (Disman, 2011: 286) Což se vzhledem k faktu, že ve vesnici, kterou jsem si zvolila, doposud žádný výzkum neproběhl, nehodilo. Celkově se na prvotně zkoumané oblasti, kvantitativní metody nehodí. Z těchto důvodů jsem si tedy zvolila kvalitativní metody výzkumu. „*Kvalitativní výzkum je nenumerné šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaných sdělovaných informací.*“ (Disman, 2011: 285) Dále Disman ve své knize také uvádí, že „*Kvalitativní výzkum nám pomáhá rozumět pozorované realitě.*“ (Disman, 2011: 291) a také, že jeho posláním je skrze něj porozumět lidem v sociálních situacích. (Disman, 2011: 289) Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na pochopení vnímání a chápání určitých jevů v dané vesnici jejími obyvateli. A právě kvalitativní přístup, který vychází z toho, jak aktéři sociální reality, v mém případě obyvatelé vesnice, chápou různé pojmy a vztahy, je nejvhodnější. Aktéři jsou jakýmsi naivními vědci, a to z toho důvodu, že je můžeme považovat za odborníky na sociální situace, které prožívají. Cílem výzkumníků je porozumět na základě zkoumání v přirozeném prostředí situacím tak, jak jím rozumějí sami aktéři. (Švaříček, Šedřová, 2007: 18) Právě z výše uvedených důvodů jsem zvolila tuto metodu výzkumu.

2.1 Výzkumný design

Jako výzkumný design jsem zvolila kombinaci případové studie a etnografického výzkumu. Tyto dva designy se v mnohém shodují. Svůj výzkum jsem prováděla především analýzou polostrukturovaných rozhovorů provedených s informátory a zúčastněným pozorováním. Původně jsem zamýšlela využít během etnografického výzkumu data získaná studiem místní kroniky. Studium vesnické kroniky jsem následně musela zavrhnout, a to z důvodu úmrtí kronikáře, který mapoval především činnost dobrovolného sboru hasičů ve vesnici. Jeho rodinní příslušníci sice o existenci kroniky vědí, ale za dobu výzkumu se jim jí nepodařilo nalézt. Díky knize norské antropoložky Haldis Haukanes *Velká dramata- obyčejné životy* jsem zjistila, že obce musejí ze zákona psát pravidelné záznamy do kroniky. Jelikož Moruše spadá pod nedaleké město Vilkovice, hledala jsem kroniku tam. Po několikanásobném odmítnutí

mužem, který má kroniku na starosti, mi pan starosta pomohl a přimluvil se za mě a bylo mi dovoleno nahlédnout do spisů. Prostudovala jsem několik ročníků kroniky, bohužel mi to nijak v mém výzkumu nepomohlo. Kromě Moruše spadá pod Vilkovice dalších pět vesniček, a o všech šesti byly zmínky v kronice minimální. Tedy pouze v takové podobě, že vesnice vůbec existují, a zveřejnění případných narození a úmrtí jejich obyvatel. Žádné záznamy o událostech a akcích konaných v okolních vesnicích, včetně Moruše, zde nenalezneme. Vilkovice mají v kronice výsostné postavení.

2.2 Metody sběru dat

Jak jsem již výše zmínila, pro svůj výzkum jsem použila kombinaci několika různých metod a technik sběru dat, které bych ráda v této kapitole podrobněji popsala. Uvádění podrobností o sběru dat, včetně potíží a jejich objasnění, a metod k tomu použitých má dle Hendla několik důvodů. Čtenáři následné publikace mohou posoudit, jakým způsobem a v jaké míře mohou datům důvěřovat. Druhý důvod se týká budoucích výzkumníků ve stejné oblasti, poskytujeme jim tím cenné informace potřebné k případným dalším výzkumům. (Hendl, 2008: 321)

2.2.1 Rozhovory

Rozhovor je jednou z nejčastěji používaných metod sběru dat při kvalitativním výzkumu. Označuje se jako hloubkový rozhovor a lze jej definovat jakožto nestandardizované dotazování většinou jednoho informátora jedním tazatelem, výzkumníkem, za pomoci několika otevřených otázek, záleží na typu rozhovoru. (Švaříček, Šedřová, 2007: 159) Rozhovory s informátory byly i pro mou práci stěžejní, spolu se zúčastněným pozorováním, viz níže. Typ rozhovoru, který jsem zvolila, se nacházel někde mezi polostrukturovaným rozhovorem a rozhovorem pomocí návodu. Jedná se v podstatě o stejné typy rozhovorů, pouze s malými rozdíly. „(...) *polostrukturovaný rozhovor vychází z předem připraveného seznamu témat a otázek (...)*“ (Švaříček, Šedřová, 2007, 160) Rozhovor pomocí návodu umožňuje tazateli co nejefektivněji využít čas daného interview. Návod v tomto případě zastupuje seznam otázek či témat, na které je nutné se zeptat či je zmínit, a má za úkol zajistit, aby se při všech rozhovorech objevila ta témata, která jsou pro výzkumníka stěžejní. Zároveň mu to umožňuje snadnější srovnání na konci výzkumu (Hendl, 2008: 174) než například narativní rozhovor jakožto nestrukturované interview. Návod, čili seznam témat jsem

přiložila jako přílohu č. 6. Původně jsem zamýšlela zkoumat každodennost v celé její šíři, a zaměřit se na sousedskou sounáležitost. Na základě konzultace s vedoucím práce jsem přistoupila na zaměření se na brigády dění okolo nich. Tato prvotní premisa se odrazila i v mém prvním rozhovoru. Původně jsem měla v úmyslu využít spíše narativního rozhovoru. Následně jsem si však vymezila určité oblasti, na které jsem se potřebovala zaměřit, a na jejichž základě jsem sestavila seznam otázek, respektive témat, který jsem měla k dispozici u rozhovorů. Samotné rozhovory jsem prováděla od podzimu 2012 do jara 2013. Podařilo se mi uskutečnit rozhovory s pěti místními obyvateli. V průměru byly dlouhé okolo hodiny a půl.⁴ Při poskytování rozhovorů se projevila má role jakožto insidera (více v kapitole Výzkumník insiderem), jelikož mi rozhovory poskytli pouze ti, se kterými se normálně stýkám, alespoň na společenské úrovni. Také jsem nakonec upustila od záměru, oproti teším, provést rozhovory alespoň s jedním zástupcem každé rodiny ve vesnici. Bylo to z těchto důvodů: zjistila jsem, že by to bylo časově velmi náročné, ale především jsem některé obyvatele nezastihla, či mi rozhovor odmítli poskytnout.

2.2.2 Zúčastněné pozorování

Při pozorování je třeba mít na paměti dva aspekty, kterými eliminujeme zkreslení výsledků. Tedy: „1) pozorováním jsou sledovány jevy, které jsou přímo dostupné smyslovému vnímání. 2) pozorováním jsou sledovány jevy, které nebyly vyvolány zásahem výzkumníka přímo v průběhu pozorování.“ (Jeřábek, 1992: 65) Ovšem než výzkumník přistoupí k samotnému pozorování, je třeba nejprve navázat kontakt s účastníky situace a získat přístup do oblastí. Mnohdy se jedná o velmi těžkou část výzkumu. Pro mě nebylo nijak těžké navázat kontakt, a to z toho důvodu, že vesnice, kde jsem výzkum prováděla, je mi velmi dobře známá. Naše rodina v ní má totiž chalupu a od malička jsem zde trávila velmi mnoho času. Ačkoliv poslední dobou vesnici příliš často nenavštěvuji, musím se stále považovat za „insider researcher“. K problematice takzvaného „insider researchera“ se vrátím v další kapitole. Má pozice ve vesnici mi velmi pomohla s prvním krokem. Být to jiná vesnice, bylo by vše mnohem těžší. Lidé mě znali, bylo jednodušší se s nimi spojit i domluvit rozhovory.

Samotné zúčastněné pozorování lze definovat „(...) jako dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu

---

⁴ Ukázka rozhovoru v příloze č. 7

s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces.“ (Švaříček, Šed'ová, 2007: 143) Při pozorování je výzkumník součástí sociálního organismu a prostředí, které je ve středu jeho zájmů; také je aktérem společenských vazeb, je zapojen do dění a výsledky jeho výzkumu, pozorování, jsou podmíněny jeho zapojením do zkoumaného prostředí. (Jeřábek, 1992: 65) Toto zjištění se opět dotýká mé role ve vesnici jakožto insidera. Ve vesnici jsem trávila během výzkumu tolik času, kolik jen bylo možné. Zúčastněné pozorování jsem prováděla především při návštěvách místní hasičské sborovny, která slouží ke scházení se místních obyvatel a také při různých brigádách a akcích pořádaných vesnicí. Moji výhodou bylo, i když lidé věděli o mnou prováděném výzkumu, že se ke mně chovali stejným způsobem jako dříve a nezaznamenala jsem změny v jejich vystupování či v prezentování sebe sama. Zúčastněné pozorování však nezahrnuje jen „pozorování“ jako takové, ale i další techniky sběru kvalitativních informací. Patří mezi ně především již zmíněné pozorování, interview se zkoumanými osobami, také s informátory a v neposlední řadě účast a sebereflexe výzkumníka. (Disman, 2011: 308)

2.3 Výzkumník insiderem

Jak jsem již zmínila, trávím v mnou zkoumané vesnici od dětství hodně času. Dříve to byly každé prázdniny a všechny víkendy. Postupem času mé návštěvy byly méně časté a dnes, pokud nepočítám dobu výzkumu, jezdím do Moruše přibližně jednou za měsíc či dva. Právě tato role insidera může mít negativní dopad na sběr dat a také i na následnou analýzu. Především by mohla snížit věrohodnost celého výzkumu. Proto považuji za nutné tento fakt reflektovat a pozastavit se nad možnými negativními dopady na mou práci.

Informace o roli výzkumníka jako insidera jsem čerpala především ze studie, jejímž autorem je Sema Unluer (2012). Na příkladech své případové studie rozebírá tuto problematiku. Výzkumník nemusí být buď insider, nebo jeho přesný opak, outsider, cizinec. Mezi tím existuje celá škála možností. Já sama se nepovažuji za úplného insidera, ovšem nemohu se považovat ani za cizince, jelikož mě všichni znají a já znám je. Ovšem nepravděpodobně tak dobře, jako kdybych ve vesnici bydlela. Výzkumník v pozici insidera se těší mnoha výhodám i nevýhodám. Nejprve uvedu několik výhod. Zasněžený badatel lépe rozumí tamější kultuře, jazyku, místním hodnotám, tabu. Ví, jak to v dané lokalitě opravdu funguje a nepracuje jen s formální hierarchií. Také nedochází

k nepřirozené změně toku sociálních interakcí. Obecně platí, že má výzkumník znalosti, které by „cizinec“ získával velmi těžko a velmi dlouho. (Unluer, 2012: 1-10) Mé výhody z této role plynuly jednak ze znalosti místního nářečí, chodského, nepozastavovala jsem se nad slovy, která by mohla být pro jiné výzkumníky nesrozumitelná. Také při domlouvání rozhovorů jsem pociťovala výhodu insidera. Většina obyvatel byla velice vstřícná a nabízela se, že kdybych něco potřebovala, mohu se na ně obrátit. Na druhou stranu být insiderem skýtá i mnoho nevýhod. Podle Unluer může docházet ke ztrátě objektivity, a to na základě velké informovanosti. Také může dojít během výzkumného procesu k předpojatosti o významu událostí bez hledání vysvětlení. Výzkumník může být také konfrontován s rolí duality, kdy stojí v opozici jeho zasvěcení, běžné role a role výzkumníka. Další problém se může vyskytnout při zjištění citlivých informací. Proto je zapotřebí mít neustále na mysli, že zde může dojít ke zkreslení získaných dat. Při sběru dat a při jejich následné analýze je třeba také respektovat etické otázky výzkumu, které se týkají anonymity dané oblasti a jednotlivých účastníků výzkumu; poctivosti, dodržování soukromí a odpovědnosti. (Unluer, 2012: 1-10) Při svém výzkumu, při rozhovorech, jsem se často setkala s větou typu: „Ale to přece víš.“ apod., což považuji za problém. Většinou se mi ho podařilo vyřešit tím, že jsem odpověděla, že o tomto tématu nic nevím a respondent mi následně danou situaci, věc, téma vysvětlil. Dalším problémem, který souvisí s dualitou rolí, bylo mé místo původu, Praha, jehož vliv neprocházal pouze dobou výzkumu. Nejedná se o nějakou nenávist, spíše o obecně platnou představu, že lidé z Prahy si žijí mnohem lépe než jiní.

2.4 Etika

Antropologové mají na základě etického kodexu antropologie morální povinnosti vůči lidem, zvířatům i materiálům, které studují, a i k lidem, se kterými spolupracují. Mezi tyto etické povinnosti patří předcházet jakékoli újmě. Výzkumníci si musejí být vědomi toho, že může dojít k negativním i pozitivním změnám v životě lidí i zvířat, se kterými pracují. Také musí respektovat blaho lidí a podílet se na uchování materiálů.⁵

Na etické zásady jsem pamatovala během celého svého výzkumu, především pak u rozhovorů. Před samotným rozhovorem jsem poskytla dotazovaným informace o

---

⁵ www.aaanet.org

tématu a cíli mé práce. Také jsem požádala o souhlas, zda mohu rozhovor nahrávat na telefon/ diktafon a získaná data následně využít ve své bakalářské práci. Dále jsem jim sdělila, že mnou získané informace budou využity jen a pouze pro účely výzkumu a sepsání bakalářské práce. Od všech jsem získala informovaný souhlas. Z počátku jsem řešila dilema, zda změnit jména osob ve vesnici. Obyvatelé, se kterými jsem mluvila, nejen při nahrávaných rozhovorech mi dovolili používat pravá jména, neviděli žádný důvod, proč jména měnit. Po přečtení několika etnografických a antropologických studií jsem zjistila, že většinou se jména mění, ale ne vždy. Nakonec jsem se rozhodla změnit jména osob, vesnice i vedlejšího města, právě na základě ochrany soukromí a práv informátorů a dotazovaných. Další otázka spojená s etikou se týká záležitosti, zda mou práci poskytnout k přečtení lidem z vesnice. Někteří mě o to žádali již několikrát. Rozhodla jsem se, že tak učiním, nemyslím si, že by práce obsahovala nějaké choulostivé informace, které by případně mohli narušit vztahy ve vesnici.

3 Popis vesnice a zjištění

V této kapitole bych ráda nejprve prezentovala obecná data o vesnici, abych přiblížila její historii, geografické a demografické rozložení, a také aby bylo možné pochopit souvislosti mezi obyvateli vesnice, a jednotlivými organizacemi, kterých se výzkum týká. Dále zde uvedu jednotlivá zjištění a pokusím se, pokud to bude možné, vztáhnout je k literatuře a teoriím uvedeným v první kapitole mé práce.

3.1 Historie

O vesnici se první písemné zmínky objevily v roce 1248, kdy ves vlastnili vladykové Prkoš a Protivec, a díky tomu patří Moruše mezi nejstarší obce na Domažlicku. V rukou feudálů zůstala ves i ve 14. století. Později, jakožto farní vesnice, spadala pod Pivoňský klášter, pod kterým zůstala až do roku 1850. Ještě v roce 1630 náležely morušské farnosti okolní vesnice.⁶ Dominantou vesnice je kostel sv. Mikuláše, o kterém jsou záznamy již z roku 1359. Ovšem jeho výstavbu lze datovat již do 2. poloviny 13. století, jedná se tedy o ranně gotickou stavbu. V 16. století byl objekt barokně přestavěn, interiéry prošly změnami a také byla přistavěna kostelní věž s bání, která měla osmiboký půdorys. Další úpravy byly provedeny v 19. století. (Krčmář, Procházka, Soukup, 2004: 22) Následující informace o historii kostela a vesnice jsem se dozvěděla od paní Lípové. Kostel bohužel během minulého režimu dosti chátral a dokonce bylo místním lidem dovoleno si rozebrat vybavení kostela. V 90. letech 20. století byla bání sejmuta, kvůli hrozbě jejího zřícení. Původně byla zamýšlena její oprava a opětovné vrácení na kostelní věž. K tomu však prozatím nedošlo. K chátrání kostela, který byl již bez střechy nad hlavní lodí, přispělo i natáčení televizního dokumentu a archeologické vykopávky, při kterých bylo objeveno několik hrobů pod podlahou kostela. Právě odkrytí podlahy a její ponechání v tomto stavu mělo za následky bujení náletových rostlin uvnitř kostela. V současné době kostel nepatří církvi, ale městu Vilkovice, pod které Moruše spadá. Ovšem spíše než o kostel se jedná o jeho zříceninu. Pouze obytný dům, který dříve sloužil jako škola a školka, a přiléhá ke kostelním zdím, je v udržovaném stavu. Farnímu domu se před dvěma lety propadla střecha a dnes z něj zbyly jen obvodové zdi. Starosta Vilkovic již několik let pracuje s návrhem přestavění kostelní věže na vyhlídkovou a přilákat tím turisty. Ovšem ve Vilkovicích se nachází zchátralý zámek, jehož přestavba je prozatím prioritní.

---

⁶ www.dobrohost.cz

Z historického hlediska je Moruše zajímavá také jedním svým rodákem. Narodil se zde spisovatel Jan z Moruše, známý také jako Jan ze Žatce či z Teplé. Dílo, pro které je znám, se jmenuje *Oráč z Čech*. Jedná se o německou prózu, ve které se muž dohaduje se smrtí kvůli skonu své ženy.

Další zajímavostí a raritou vesnice je alej moruší na návsi. Právě díky tomuto ovocnému stromu jsem změnila původní název vesnice na Moruši.

3.2 Geografické umístění a rozložení vesnice.

Vesnice Moruše se nachází na okraji Českého lesa na Chodsku, přibližně třináct kilometrů od okresního města Domažlice a patnáct kilometrů od hranic s Německem. O Moruši můžeme hovořit jako o venkově. „*Venkov lze vymezit na základě různých kritérií. Z hlediska antropogeografického se hovoří o prostoru, který zahrnuje jak krajinu, tj. nezastavěné území s podílem obdělávané a neobdělávané půdy, lesů a vodních ploch (extravilán), tak i vlastní vesnická sídla (intavilán).*“ (Válka, 2011: 43) Díky malé vzdálenosti od hranic, ovšem nejen kvůli ní, se vesnice v minulosti nacházela v oblasti Sudet, což mělo velký vliv na složení obyvatelstva, více v podkapitole Obyvatelstvo. Moruše je spádovou oblastí Vilkovic, spolu s dalšími šesti vesnicemi. Na základě Zákona o obcích 128-2000 Sb. je zastupujícím orgánem Moruše osadní výbor v čele s předsedou panem Břízou.

Vesnice se rozprostírá v bezprostřední blízkosti lesa a tří rybníků. Les se nachází několik desítek metrů nad vesnicí, stejně jako jeden z rybníků, takzvaný Hořejšák. Další rybník, který nenesé žádný název, je uprostřed návsi. Poslední z rybníků, Dolejšák, je naopak několik desítek metrů pod vesnicí. Velká část Moruše a domů je situována na rovině, kolem protínající silnice a návsi. Menší část je postavena v kopci na cestě směrem k lesu. Všechny obytné domy jsou rodinné, nenalezneme zde žádné bytové jednotky či činžáky. Přibližně před dvěma lety uvažoval starosta Vilkovic, že využít horní patra budovy, ve které je hasičská sborovna, a přemění prostory na byty pro mladé rodiny. K realizaci však nedošlo. Moruše je jednou z mála okolních vesnic, která se vyhnula a stále vyhýbá bytové zástavbě. Až na několik výjimek jsou budovy stále spíše vesnického, sedláckého typu, než moderní rodinné domy. I ty zde ovšem najdeme. Samotné domy jsou povětšinou velmi pěkně udržovány a stejně tak jejich okolí, opět zde však nalezneme i opak.

V Moruši je velmi důležité vlastnictví řidičského průkazu a automobilu. Je to z důvodu špatné dostupnosti a nízké frekvenci hromadné dopravy. Do vesnice, pouze ve všední dny, jezdí několikrát denně autobus, který umožňuje místním spojení s okolními vesnicemi i s okresním městem Domažlice. Železniční trať zde zavedena není, nejbližší vlaková zastávka je vzdálená dva kilometry. Proto jsou obyvatelé odkázáni na svá auta.

Ve vesnici také zcela chybí občanská vybavenost. Nenalezneme zde obchod, poštu, restauraci, školu, mateřskou školu, lékaře - zkrátka nic, vše je nejbliže ve vedlejších Vilkovicích. Dříve, přibližně do 70. let 20. století, fungovala ve vesnici škola, malotřídka, i mateřská škola, následně však byly zrušeny. Taktéž zde provozovala jedna místní obyvatelka krám v budově hasičské sborovny, ten byl ale zrušen přibližně v roce 1996, později dojížděla do Moruše pojízdná prodejna. Se zvyšující se motorizací obyvatel však přestala.

3.3 Obyvatelstvo

Jelikož vesnice náležela do oblasti Sudet, převažovalo zde do roku 1945 německé obyvatelstvo. To dokládají i údaje o obyvatelstvu z roku 1930, kdy zde žilo 307 obyvatel, z toho pouhých devět byli Češi.⁷ Po druhé světové válce byli Němci z pohraničí odsunuti a začalo nové osidlování. Dle místních zde byly dvě nejsilnější vlny, jedna bezprostředně po válce a druhá v 60. letech. Lidé různě přicházeli a odcházeli, dnes najdeme v Moruši jen velmi málo rodin, které se přistěhovali v prvních dvou vlnách. Počet obyvatel se také velmi snížil. Jelikož Moruše je jednou ze spádových obcí Vilkovic, existují údaje ze sčítání lidu v roce 2011 pouze souhrnně pro spádové obce společně s Vilkovicemi. Počet obyvatel a domů jsem zjistila vlastním sčítáním, ze kterého vyplynulo, že se ve vesnici nachází 41 obytných domů, z toho 30 je obýváno stálými obyvateli a zbylých 11 jsou chalupy. Počet stálých obyvatel se pohybuje okolo 74 osob, což je oproti roku 1930 o téměř tři-čtvrtě obyvatel méně. „Venkov se na jedné straně vylidňuje, na straně druhé se stává trvalým nebo jen dočasným domovem městských chalupářů a alternativních jedinců.“ (Válka, 2011: 173)

---

⁷ www.dobrohost.cz

3.3.1 Stálí obyvatelé

Pro lepší přehled a pochopení souvislostí v následujících částech mé práce zde provedu stručné přiblížení rodin. Ovšem pouze těch, s jejichž členy jsem dělala rozhovor, nebo jsou nějakým způsobem významní. Jak jsem již zmínila v kapitole Metodologie, jména rodin i jejich příslušník jsou změněna. Dovolím si tvrdit, že bez tohoto přehledu rodin by se čtenář velmi snadno v textu ztratil.

Javorovi: S členkou této rodiny jsem prováděla rozhovor jako s první. Paní Javorová bydlí v Moruši od roku 1982, kdy se do vesnice přivdala. Dnes je jedna z členů osadního výboru. Její manžel zemřel, v dalších částech ho budu nazývat panem Javorem. Paní Javorová v současné době žije v domě se svým přítelem. Na opačné straně vesnice žije její syn Ludvík se svou přítelkyní. Rodina patří k aktivnějším rodinám v rámci společenského života, syn Ludvík vždy pomáhá stavět májku jakožto vlastník traktoru. Poslední dobou se však, kvůli časově náročné práci, do ostatních akcí příliš nezapojuje.

Lípovi: Manželé Lípovi mi také poskytli rozhovor. Paní Lípová se ve vesnici narodila, po svatbě se s panem Lípou odstěhovali do okresního města. Na důchod se do Moruše vrátili. Bydlí na okraji vesnice. Přes poměrně velkou vzdálenost od hlavního dění se do aktivit zapojují, dle jejich slov: „Pokud o něčem víme, tak jdeme.“

Smrkovi: Pan Smrk bydlí se svou rodinou ve vesnici od přelomu let 1987 - 1988. Nejprve obývali pronajatý dům, následně pan Smrk za pomoci svých přátel postavil pro svou rodinu vlastní dům, do kterého se přestěhovali v roce 2002. Dnes v něm bydlí se svou manželkou, tchýní a synem, který je prostřední ze tří dětí. Nejstarší dcera se odstěhovala za přítelem do Vílkovic a nejmladší dcera se odstěhovala do okresního města. Pan Smrk je členem osadního výboru a dobrovolných hasičů. V minulosti několik let s panem Jilmem vedl místní hospodu. Ohledně dění ve vesnici je činný především pan Smrk, zbytek rodiny již tolik ne.

Břízovi: Rozhovor mi poskytli oba z manželů Břízových, kteří obývají dům téměř na okraji vesnice od roku 1996. Přistěhovali se do rodné vesnice otce pana Břízy především za prací. Po několik let nebyli bráni jako místní. Pan Bříza je předseda osadního výboru Moruše, zastává již druhé funkční období. Jakožto hlavní člen zastupitelstva se ve velké míře angažuje a pod jeho vedením vznikají různé akce a činnosti. Jeho manželka i dva synové mu ochotně pomáhají. Matka pana Břízy je v důchodu a v současnosti vede místní hospodu.

Jilmovi: Pan Jilm, se kterým jsem prováděla rozhovor, žije v domě se svou ženou a dvěma dětmi ve školním věku. Pan Jilm je členem dobrovolných hasičů a společně s panem Smrkem několik let vedl místní hospodu. Celá rodina se aktivně zúčastňuje dění ve vesnici.

Šeříkovi: Paní Šeříková jakožto členka osadního výboru pomáhá s organizováním rozličných věcí a akcí ve prospěch vesnice. Bohužel v době mého výzkumu řešila osobní problémy a rozhovor mi odmítla z důvodu, že na nic takového teď nemá myšlenky.

Bukovi: Rodina Bukových žije v domě přiléhajícím na kostel. Jejich rodina čítá čtyři členy: otce, matku a dvě děti. Ve vesnici se však nijak neangažují ani je není moc vidět. Pouze děti si v poslední době kopají s míčem společně s ostatními dětmi na loučce u moruší nedaleko návsi. Když jsem se s nimi několikrát pokoušela domluvit na případném rozhovoru, nikdy mi neotevřeli dveře, přestože byli doma. Přibližně půl hodiny po mém zazvonění odjeli autem.

Jasanovi: Pan a paní Jasanovi jsou již v důchodovém věku. I přes pokročilý věk však pan Jasan stále velmi ochotně pomáhá, kde je třeba. Často za nimi jezdí jejich syn se ženou a dětmi, kteří se také zapojují, přestože Moruše není jejich „domovem“. Pan Jasan je členem dobrovolných hasičů. Při prvním pokusu o získání interview jsme se, z důvodu nedostatku času Jasanových, domluvili na jiný termín. Opět však se setkání sešlo (ze strany pana Jasana), při dalším kontaktování se termín stále posouval na pozdější a pozdější termíny. Nakonec k rozhovoru nedošlo.

Modřínovi: V domě Modřínových žijí čtyři obyvatelé. Rodiče s dospělým synem a s matkou pana Modřína. Nikoho z rodiny není, co se týče vesnických aktivit, příliš činný, přestože je pan Modřín velitelem SDH⁸ v Moruši. Rozhovor mi rodina Modřínových neposkytla.

Kaštanovi: Kaštanovi dlouhou dobu jezdili do svého domu v Moruši na chalupu. Až v důchodovém věku se do vesnice přistěhovali natrvalo. Pan Kaštan je neoficiálním členem osadního výboru, z důvodu, že když byl výbor ustanoven, neměl v Moruši trvalé bydliště. O dění ve vesnici se však zajímá a dle možností se ho účastní. Kaštanovi se nechtěli zúčastnit žádného výzkumu z důvodů případného narušení jejich postavení ve vesnici.

---

⁸ Sbor dobrovolných hasičů

Platanovi: Rodina Platanových je ve vesnici pravděpodobně nejkontroverznější. Otec tráví většinu svého času doma a jeho družka má na starosti obživu rodiny. Peníze a dřevo na topení shání dle možností. Skoro každý den veze paní Platanová na kole železo do sběrný surovin v okresním městě. V zimě tahala z lesa nebo od sousedů dříví na zátop. Elektřinu mají napojenou střídavě od různých sousedů. Dokonce byli několikrát přistiženi při krádežích na pozemcích ostatních obyvatel vesnice. Přes všechno co dělají rodiče, jsou jejich děti slušně vychované a ve škole dosahují vynikajících výsledků. Dokonce dva nejstarší synové bez vyzvání pomáhali při vyřezávání prostorů v okolí kostela. Jinak se Platanovi ve vesnici moc neukazují, dovoluji si říct, že jejich nepřítomnost je brána, oproti jiným, pozitivně. Interview s touto rodinou taktéž neproběhlo.

Ořešákovi: Ořešákovi jsou mladá rodina se dvěma dětmi. Bydlí ve vesnici, na rozhraní „rovné“ a „k lesu“ směřující části, již několik let. Stále se však straní a do aktivit se nezapojují. Jediné činnosti, které se pan Ořešák zúčastnil, dle mého zjištění, je oprava podřezané májky v loňském roce. S odkazem na krátkou dobu žití (5 let) mi bylo řečeno, že o vesnici nemají velké povědomí, tudíž mi nemají co říct.

Dubovi: Pan Dub bydlí se svou matkou v části stoupající k lesu. Ve vesnici není moc oblíbený vzhledem k jeho výbušné povaze, která je většinou umocněna notnou dávkou alkoholu. Ve vesnici se objeví málokdy. Pana Duba se mi nepodařilo zastihnout, a pokud byla doma jeho matka, tak svoji přítomnost v domě nijak neprojevila.

V následujících kapitolách jsou zmíněna, spíše okrajově, jména i jiných rodin, neshledávám však důležitým je blíže popisovat.

3.3.2 Chalupáři

Počátek chalupaření se ve vesnici datuje od 60. let 20. století, přesněji v roce 1963 si zde rodiče paní Fialové společně s další rodinou zakoupili dům a tím započali historii chalupářů v Moruši. Čtyři roky poté si ve vesnici zakoupila dům za účelem rekreace další rodina. Ve vesnici se nachází, jak jsem již výše zmínila, 11 rekreačních objektů. Z toho se však velmi málo chalupářů jakkoli zapojuje do společenského života vesnice. Mnoho z nich jsem za dobu svého výzkumu ve vesnici ani nezahlédla. Může to však být ročními obdobími (podzim, zima, jaro) při kterých jsem převážně výzkum prováděla. Nejvíce se zapojuje rodina Fialových, kteří jezdí do Moruše již po desetiletí téměř každý víkend.

3.4 Vesnické aktivity a dodržované zvyky

V následující části bych ráda popsala aktivity a zvyky, které se v Moruši odehrávají a dodržují a také místní sbor dobrovolných hasičů a jejich sborovnu. Mnou vybrané činnosti jsou ty, které respondenti zmiňovali v rozhovorech a přikládali jim důležitost ohledně chodu či fungování vesnice. (Aktivity: brigády, dětský den, pout'ová zábava; zvyky: májka; sbor dobrovolných hasičů; sborovna)

3.4.1 Brigády

Ve vesnici si pod pojmem brigády obyvatelé představují dva druhy brigád. Prvním jsou brigády výdělečné a druhé zušlechťující vesnici. Všechny jsou však dobrovolné a je na každém, zda se zapojí či nikoli.

3.4.1.1 Výdělečné brigády

Tyto akce se konaly především v minulosti pod záštitou dobrovolného spolku hasičů. Když jsem se snažila zjistit, kdy naposledy se takovéto brigády konaly, nezískala jsem od nikoho konkrétní datum. Jen jsem se dozvěděla, že je to již dlouho. Ovšem je zde spojitost s ostatními událostmi. Peníze, které se takto vydělávaly, sloužily na pokrytí různých výdajů. Veškeré brigády tohoto typu vzešly od samotných hasičů, nelze říct jedno konkrétní jméno, bylo to kolektivní rozhodnutí. Jednalo se především o sběr železa, papíru a různých plodin (jablek, bezu), jež následně prodali. Vydělané peníze putovaly do hasičské kasy, kterou vedl pan Jeřáb starší. V letošním roce převzal správu nad financemi Ludvík. Dle pana Smrka byly finance využívány především na organizování zábavy, dětských dnů. Také na dary a květiny k příležitosti narozenin některého z hasičů, nebo nějakého jiného výročí, či pohřbu. V současné době tomu tak již není. Činnosti spojené s výdělkem, jako například sběr jablek a železa a jejich následný prodej, ustaly. A to důsledkem toho, že finance na dary k životním událostem hasičů nebyly nadále již potřeba, od této tradice se upustilo, vzhledem k událostem popisovaným v podkapitole Sbor dobrovolných hasičů. Navíc na ostatní akce spádových oblastí začaly finančně přispívat Vilkovice.

3.4.1.2 Brigády zušlechtující vesnici a její okolí

V minulosti byly tyto brigády, stejně jako výdělečné, organizovány a uskutečňovány především hasiči, bez nároku na finanční odměnu. Jako příklad uvedu zkulturnění parku, respektive jeho přeměnu na dětské hřiště, kde se nacházela i svépomocí vyrobená klouzačka, fotbalové branky a tyče, na které bylo možné připevnit síť na volejbal či nohejbal. Dále prořezávání stromů a náletových rostlin v okolí cesty vedoucí do vedlejší vesnice a mnohé jiné. Dnes organizaci těchto brigád převzal osadní výbor a jeho členové. Hasiči se však i nadále účastní a pomáhají.

Několika brigád, které přispěly k zušlechtění vesnice, jsem se během výzkumu také zúčastnila. Náplní jedné brigády bylo zlikvidování náletových rostlin uvnitř kostela, v jeho okolí a také na hřbitově za kostelem. Hlavním strůjcem byl pan Bříza, o nutnosti vykonání této práce se však mluvilo delší dobu. Loď kostela již několik let nemá střechu a po archeologických vykopávkách ani podlahu, tudíž zde bylo opravdu mnoho porostu. Do vnitřních prostor kostela nebylo možné přes rostliny ani vstoupit, na hřbitov také ne. Akce se konala o víkendu 20. - 21. října 2012 od ranních hodin do pozdního odpoledne. Společně s dalšími členy mé rodiny jsme přišli ke kostelu o půl hodiny později a práce již byly v plném proudu. Panovala veselá nálada a každý další příchod dobrovolníků byl komentován výroky v podobě: „*Á další pomocník/ pomocníci, to je dobře, že jste přišli, jen pojďte!*“. Prořezávání se účastnilo několik místních rodin, Jilmovi, Břízovi, Šeříkovi, Jasanovi, a děti Platanoých. Z chalupářů se zúčastnila pouze rodina Fialových. Dobrovolníci se různě prostřídávali, někdo byl přítomen po celou dobu, někdo jen první den, celkově se však prostřídalo dvacet lidí. Každý z přítomných přinesl nářadí dle svých možností - motorové pily, zahradní nůžky všech velikostí, pilky a další potřebné zahradní nářadí. S motorovými pilami pracovali pouze čtyři muži. Ostatní brigádníci tahali poražené stromky, keře a rostliny na dvě velké hromady, o jejichž následnou likvidaci se postarali pracovníci Vilkovice. Zpracovali je pomocí drtičky a odvezli. Část dřeva se však dávala na stranu, jednalo se o největší kmeny, ty se nařezaly a posloužily v zimních měsících jako topivo do hasičské sborovny.

Během práce se mezi účastníky moc nepovídalo. Jednak přes hluk z motorových pil nebylo slyšet skoro ani vlastního slova a také byla práce dosti náročná. Dialogy se omezovaly na nejnnutnější sdělení a domluvení dalšího postupu, případné prosby či nabídnutí pomoci s nejtěžšími kusy. Práce byla rozdělena vždy na dopoledne a odpoledne, aby se účastníci mohli jít domů naobědvat a také dát si ve sborovně pivo. Nad pivem se vždy debatovalo o vykonané práci, co je třeba ještě udělat a co již hotové

je. Také se chválili ti, co přišli a naopak kritizovali ti, co nepřišli. Další témata se týkala nutnosti koupě nových kamen do sborovny. Poté se hovor stočil k brzké pouti (jelikož je kostel zasvěcen sv. Mikuláši, pouť se zde koná v prosinci), respektive k pouťové zábavě. Co vše je před ní potřeba udělat (vymalovat a uklidit pořádně sál, kde se koná). Debata končila konstatováním o potřebě provést opětovnou údržbu okolí kostela na jaře.⁹ Největším překvapením ohledně zúčastněných byla přítomnost dětí od Platanových. Jak jsem již zmínila v přehledu rodin, jedná se o poněkud kontroverzní rodinu. Jejich dva nejstarší synové šli okolo s vnukem pana Jasana a všichni se s velkým elánem zapojili. Odvedli pořádný kus práce. Lidé si však následně nad sklenicí piva dělali legraci, že pomáhali proto, aby si v noci mohli pro dřevo dojít, aby měli čím topit.

O této brigádě se zmínil každý z mých respondentů. Názory na ní se velmi lišily. Někteří obyvatelé ji považovali za zcela zbytečnou a jiní zase naopak za velmi důležitou a potřebnou. Také mě zajímalo, jakým způsobem se o ní dozvěděli a zda vůbec. S paní Javorovou jsem dělala rozhovor dva dny před konáním brigády. Dozvěděla se o jejím konání týden před, ve sborovně, kde to pan Bříza sděloval. Oznámení pouze týden dopředu považuje za problém, jelikož lidé pracují i o sobotách a pokud ne, tak mají většinou nějaký svůj vlastní program, nebo chtějí odpočívat a ne jít do další „práce“ ještě o víkendu. Vyřkla také domněnku, že se mladé rodiny s dětmi nezúčastní, Bukovi a Ořešákovi. Tato domněnka se následně potvrdila. Také nevěděla, zda bylo možné se o brigádě dozvědět ještě jiným způsobem než ve sborovně, kde bylo přítomno pouze několik obyvatel - zda pan Bříza například rozesílal textové zprávy či zvolil jiný způsob oznámení. Přestože paní Javorová bydlí v bezprostřední blízkosti kostela, pomoci nepřišla. Taktéž nepřišel nikdo z rodiny Smrkových a Lípových. Lípovi byli dokonce mou informací o proběhnuté brigádě velmi zaskočení, vůbec o ní nevěděli, jinak by se prý zúčastnili. Pan Lípa se během let pobývání v Moruši podílel na mnoha akcích a brigádách, například na úpravě místního parku pro sportovní účely. Pan Smrk sice o akci věděl, ale stejně nepřišel, důvod však neuvedl, sám ani prý neví, proč nešel. Jeho žena byla v práci a nejmladší dcera považovala pokácení náletových rostlin za zcela zbytečnou činnost, jelikož to vyroste znovu a práce nemá žádný smysl. Dle pana Smrka byla poměrně malá účast zapříčiněna tím, že se o akci dalo vědět pouze ve sborovně a nebyly žádné pozvánky. Je zajímavé, že pan Bříza, který byl hlavním organizátorem, tvrdí, že pozvánky byly dány lidem do schránek. A konstatoval, že tedy není možné,

---

⁹ Do poloviny července nebyla brigáda uskutečněna.

aby o tom lidé nevěděli, a tudíž nepřišli z důvodu, že neměli čas nebo nechtěli. Poslední mnou dotazovaný, pan Jilm, o zušlechtování věděl, jelikož byl v době oznámení přítomen ve sborovně a bylo pro něj samozřejmostí akce se zúčastnit s celou svojí rodinou, protože je důležité starat se o vesnici, aby nějak vypadala.

Další brigády, kterých jsem se zúčastnila, se týkaly sborovny a její přípravy na nadcházející pouťovou zábavu. Jeden víkend se nově vymalovávala přední část sborovny s výčepem. Malby se ujal pan Tis s panem Břízou a následného úklidu se zhostila paní Břízová, Fialová, Šeříková a já. Vedle sborovny pan Jilm a pan Jasan se synem řezali dřevo, aby ho bylo dostatek na zábavu. Během úklidu se probíralo, že nikdo nepřijde pomoci s úklidem, ale každý by chtěl zarezervovat co nejlepší stůl na zábavu. Další víkend bylo na řadě uklidit před zábavou sál. Sešli jsme se v podobném složení. Paní Břízová a Šeříková se svými syny, paní Javorová, Fialová a já. Měli jsme za úkol vytrít místnost, umýt stoly a židle, které jsme následně rozestavěli, a v neposlední řadě jsme vyzdobili sál i výčep různými dekoracemi. Během práce jsme vzpomínali na loňskou zábavu, jaké to bylo, kdo přišel, jaká byla výzdoba, kde byly které stoly a také, kdo loni přišel pomoci s úklidem. Opět byli kritizováni ti, co nepřišli, tedy spíše, ty co nepřišly. Přestože zde byli přítomni dva chlapci (15 a 21 let), byl úklid považován za spíše ženskou práci a nikdo z přítomných neprojevil svůj úsudek ohledně možné pomoci od mužů. Po náročném úklidu (přes rok je sál až na velmi vzácné výjimky nepoužíván) jsme zasedly ke stolu a ke kávě (zůstaly jsme pouze ženy) a začaly vybírat vhodné hlavní ceny do tomboly. Měly jsme jich za úkol vybrat pět. Musely být svým charakterem hodnotné (fotoaparát, mixér apod.), ale zároveň musel být dodržen rozpočet 5000 Kč, který poskytly Vilkovice. Po dlouhé debatě se všechny přítomné ke spokojenosti všech shodly na těchto věcech: mini hifi věž, vysavač, osobní váha, přenosný DVD přehrávač a fotorámeček. Následně jsme dopily již studenou kávu a šly domů.

Brigády, které jsou nějakým způsobem prospěšné pro vesnici, jsou vnímány rozporuplně, někomu přijdou zbytečné, jiným nezbytné. Obecně jsou však odsuzováni ti, kteří nepomáhají, a je zajímavé, že i těmi, kteří se neúčastnili. Ovšem pomáhali třeba v minulosti. Nejvíce kritizovány jsou rodiny s malými dětmi, které zde bydlí již minimálně pět let a stále se do dění ve vesnici nijak nezapojují. Jen občas se objeví ve sborovně na pivě či na pouťové zábavě.

3.4.2 Sbor dobrovolných hasičů (SDH)

Sbor dobrovolných hasičů se stále v Moruši udržuje, přestože ho v současné době provázejí problémy. SDH má ve vesnici dle místních dlouholetou tradici, kdy však byl založen přesně, jsem nezjistila. Nalezla jsem pouze na internetových stránkách datum založení Organizační jednotky sdružení SDH Moruše s činností v oblasti protipožární ochrany, a to k datu 8. 12. 1995.¹⁰ Domnívám se však, i na základě fotografií¹¹ a nejen těch, že sbor je mnohem starší.

Mou domněnku také potvrdil pan Smrk, který v rozhovoru uvedl, že do sboru nastoupil téměř hned po nastěhování (1987/1988). Jak jsem již zmínila výše, náplní hasičů bylo mimo jiné organizovat brigády, shánět peníze na různé akce a také je pořádat, účastnit se hasičských závodů a případně samozřejmě hasit a pomáhat. V současné době tyto „povinnosti“ převzal osadní výbor v čele s panem Břízou a s další aktivní členkou výboru paní Břízovou. Další náplní hasičů bylo se účastnit hasičských soutěží, ve kterých si vedli velmi dobře a nezdárka obsazovali přední příčky. Naposledy se místní sbor účastnil takové soutěže v roce 2004. Hasiči se nerozhodli sami od sebe těchto soutěží zanechat, donutili je k tomu nepříjemné okolnosti. A sice na závodech ve vedlejší vesnici pan Modřín špatně zapojil stříkačku, ta se nedostatečně chladila a rozbila se. Nejenže závod, ve kterém byli ve vedení, prohráli, ale přišli o jedinou stříkačku, kterou disponovali. Několikrát žádali vedení města Vilkovice o zakoupení nové, nebylo jim však nikdy vyhověno. Sami si ji dovolit nemohou, protože se jedná o drahou záležitost. Nebyla to pouze tato událost, která vedla k nečinnosti hasičů, pokud nepočítám občasné zapojení se na brigádách. Chod sboru dobrovolných hasičů také velmi ovlivnila dvě úmrtí, velitele, pana Duba staršího (2005) a také pana Javora (2007, dlouho se však potýkal s nemocí). Do doby před jejich smrtí hasiči nejen organizovali brigády, výdělečné i vesnici prospěšné, ale také se navzájem obdarovávali při různých životních jubileích a kupovali věnce při úmrtích. Od toho se, po smrti těchto dvou hasičů a zároveň angažujících se obyvatel vesnice, upustilo. Na začátku letošního roku (2013) se po dlouhé době konala hasičská schůze. Důvodem jejího svolání bylo především předání hasičské kasy od starého pana Jeřába Ludvíkovi a zvolení nového velitele. Ludvík je tedy novým finančníkem hasičů, údaje o stavu financí jsou však tajné. Novým velitelem hasičů se stal, ne ke spokojenosti všech, pan Modřín. Někteří mu mají stále za zlé, že způsobil rozbití stříkačky na soutěži, nebo také, že je zároveň i

---

¹⁰ www.rejstrik.penize.cz

¹¹ Staré fotografie hasičského sboru byly bohužel po naskenování zcela „nečitelné“.

členem sboru dobrovolných hasičů Vilkovic. Dle pana Smrka nemá k Morušským hasičům ten správný vztah, lepší velitel by prý byl pan Tis, který mimo jiné opravil vnitřek hasičské zbrojovny na vlastní náklady. Přes problémy, či jistou nečinnost hasičů v Moruši, je zde stále mnoho mužů jejich členem. Tedy přesněji 15 mužů. Patří mezi ně pan: Kaštan, Modřín, Lípa, Dub ml., Jeřáb ml., Jeřáb st., Tis, Smrk st., Smrk ml., Ludvík, Jilm, bývalý druh paní Šeříkové, Ořešák, Břečťan a pan Iris z Vilkovic. Stát se členem je velmi jednoduché, stačí projevit zájem, přihlásit se a platit roční příspěvky v hodnotě padesáti korun. O budoucnosti SDH v Moruši nemají členové pozitivní představy.

3.4.3 Dětský den

Jak jsem již zmínila, dětské dny dříve organizoval sbor dobrovolných hasičů za pomoci ostatních obyvatel. Pořádaly se různé soutěže v parku, za které byly děti odměňovány, a i přes případné neúspěchy každý dostal nějakou sladkost. Večer se poté opékaly špekáčky na ohni. Ve vesnici dnes žije 11 dětí a dalších 5 jich pravidelně jezdí za prarodiči na víkendy a prázdniny. V posledních letech jsou dětské dny pod záštitou osadního výboru, respektive několikrát byly pořádány paní Břízovou a Šeříkovou. Připravily pro děti dobrodružnou stezku s otázkami okolo vesnice. Starší děti chodily samotné, s mladšími šel vždy doprovod. Po absolvování této trasy dostalo každé dítě tašku se sladkostmi a nějakými drobnostmi. Několik dní na to byla však paní Břízová konfrontována s tím, že vnučka jiné obyvatelky vesnice nedostala sladkosti domů, když se hry neúčastnila. Dle paní Břízové nesmyslná kritika byla poslední kapkou, sama již má dospělé děti a vše tedy spolu s paní Šeříkovou organizuje pro ostatní, a tak se zařekly, že pokud se nezapojí někteří rodiče mladších dětí, nebudou dětské dny organizovat. Rády by to pro děti udělaly, ale nestojí jim to za neoprávněnou kritiku, především pokud je ze strany rodičů a prarodičů dětí, které se ani do her nezapojí. Tento rok se dětský den v Moruši nekonal. Rodiče malých dětí se nijak nezapojili a paní Břízová a Šeříková dodržely své slovo a akci nepořádaly.

3.4.4 Pout'ová zábava

Jelikož je kostel v Moruši zasvěcen sv. Mikuláši, a tudíž datum pouti připadá na první víkend po 6. prosinci, nelze zde mluvit o novodobém typu „světských“ poutí s atrakcemi. Ovšem výjimka potvrzuje pravidlo a byly roky, kdy do vesnice přijela střelnice a dokonce malý kolotoč. To už je však velmi dlouho. Posledních několik

desítek let se koná vždy jen pouťová zábava, při které se sejdou všichni Morušané, jejich příbuzní a i několik lidí z blízkého okolí. Zábava se odehrává v místní hasičské sborovně, kde je menší místnost s výčepem a poté velký sál. V sále je situována převážná část stolů se židlemi, taneční parket, malé podium pro kapelu a police s cenami do tomboly. Vstup na zábavu se v loňském roce platil ve výši 40 Kč a společně s penězi vybranými za lístky do tomboly (jeden lístek = 10 Kč) sloužily především k zaplacení kapely. Zbylé peníze se případně použily na nákup nových sklenic do sborovny, přilepšení k rozpočtu na akce do dalšího roku apod. Hasičská sborovna bývala vedena výhradně hasiči, kterým šel výtěžek do společné kasy. V posledních čtyřech letech se ve vedení sborovny a tedy i pouťové zábavy střídají i ostatní obyvatelé vesnice a výtěžek, který získají na prodeji pití a pochutin, je pouze jejich. Poslední pouťovou zábavu měla na starosti rodina Břízových, matka pana Břízy spolu s několika staršími dámami vedou sborovnu přes rok. Obsluhu ovšem nezajistili sami, ale najali bývalého číšníka z povolání z vedlejších Vílkovic. Někteří obyvatelé vesnice se stavěli negativně k Břízovým jakožto organizátorům. Nikdo nevyslovil konkrétní důvody, ale bylo to patrné z ironických poznámek. Nabyla jsem dojmu, že je to obecně z důvodu jisté závisti vůči této rodině a při vidině jejich dalšího „nabytí“ zisku dochází k nelibosti ostatních. Na zábavě, jako každý rok, hrála živá hudba a losovala se tombola. Pět hlavních cen je financováno z peněz, které poskytují Vílkovice, v roce 2012 to byly již výše zmíněné ceny. Ostatní ceny přinášejí obyvatelé vesnice, jedná se buď o koupené věci z vlastních prostředků, nebo ve většinovém případě o věci, které se najdou doma, případně o domácí výrobky (zavařené okurky, kukuřice atd.). Je také zvykem, že se stoly na zábavu zamlouvají dlouho dopředu a přednost mají obyvatelé vesnice a poté až ostatní. Občerstvení si zde zajišťuje každý sám, a to formou domácích chlebíčků a různých jiných pochutin, které každý přinese - je to jakási povinnost. Nenajdete stůl, kde by nebylo něco k snědku. Celý večer se tancuje, povídá, pije, poté přijde vyhlášení tomboly a opět se tancuje a pije až do brzkých ranních hodin.

3.4.5 Hasičská sborovna

Hasičská sborovna je dům stojící uprostřed návsi, místní ho však nenazvou jiným slovem než „Hospoda“. Přestože se jedná oficiálně o hasičskou sborovnu, která je obecním majetkem, hlavní funkcí je její používání jakožto hospody. Dále jí budu nazývat hospodou a ne sborovnou, jelikož je tak pojmenovávána obyvateli vesnice.

V budově se nachází místnost se samostatným vstupem, která dříve fungovala jako obchod se smíšeným zbožím. Po zrušení obchodu si z ní místní mladíci udělali svoji klubovnu, kam měly dívky vstup zakázán. Před deseti lety, kdy všichni již dosáhli plnoletosti, se přestali v klubovně scházet a místnost byla nevyužívaná. Pěti let zpátky klubovnu opět obnovil syn pana Tise a scházel se zde se svými kamarády. Před rokem se scházet přestali a v dnešní době opět prostory zejí prázdnotou. Druhý, hlavní vchod do objektu vede do prvního patra, kde jsou uloženy různé nepoužívané věci, a také do místnosti s výčepem a následně do sálu. Ve výčepu dominuje dlouhý stůl navazující přímo na barový pult s pípou. U tohoto stolu sedí vždy všichni návštěvníci pohromadě. V tom vidí paní Břízová jako možný důvod, proč mladí do hospody nechodí. *„To je taky možná problém, že všichni sedí u jednoho stolu, mladý i starý. Kdyby třeba si mladý odsunuli jeden stůl a sedli si tam sami, aby nemuseli sedět se starýma babkama.“* Jelikož se jedná o hasičskou sborovnu, mnoho let ji provozovali členové dobrovolného hasičského sboru. Zajišťovali nákup nápojů, úklid, dřevo na topení a i pořádané zábavy. Jak jsem již zmínila, v posledních letech se starali o tento „podnik“ i nečlenové. Jelikož hasiči již neprojevovali zájem o vedení hospody, staralo se o ni střídavě i několik nečlenů. Nikdo z hasičů nechtěl již mít hospodu na starosti především z důvodu, že se obyvatelé, kteří ji nikdy nevedli, mylně domnívali, že se jedná o výdělečnou činnost. Tomu tak však není. Vydělané peníze, podle slov pana Jilma a Smrka, kteří se společně starali o hospodu několik let, stačily pouze na pokrytí nákladů okolo nákupu nápojů. A pokud výjimečně nějaký výdělek zbyl, bylo to několik málo stokorun, které posloužily k proplacení jejich konzumace. V současné době hospodu spravuje několik starších žen z vesnice, v čele s matkou pana Břízy. Scházejí se zde přes den na kávu a hrají karty. Několik dní v týdnu, většinou o víkendu, otevře paní Břízová i pro ostatní obyvatele. Neexistuje zde stálá otevírací doba. Signálem, že je otevřeno, je takzvaná vábnička. Jedná se o svítící lucerničku nad hlavním vchodem. Hospoda je místem pro relaxaci po práci, ale slouží i jako místo, kde je možné požádat sousedy o pomoc či domluvit nadcházející vesnickou událost.

3.4.6 Májka

Májkou se v Moruši označuje den, respektive večer 31. května. Zároveň je tak pojmenováván vysoký strom, umístěný uprostřed návsi, na prostranství naproti hospodě. Májka, někdy označována také jako Máj, se každoročně připravuje den předem, tedy 30.

května. Několik místních mužů ve věku 28 – 65 let, se vydá do lesa pokácet předem vyhlédnutý strom, ořežou část nepotřebných větví a za pomoci řetězů, háků a traktoru ho přivezou do vesnice. Na místě, kde je následně postavena, se ořeže zbytek větví a odstraní kůra až na špičku stromu, kde se větve nechávají. Vršek stromu je ozdoben proužky z barevného krepového papíru. Pod špičkou je na řetězech připevněn věnec zhotoven z části ořezaných větví a je také dekorován. Po finálních úpravách se přistupuje k jejímu zdvihnutí do svislé polohy opět za pomoci traktoru, řetězů a lan. Pomocnou ruku přidají i další muži z vesnice, kteří byli doposud nadbyteční, při kácení stromu. *„Jediný, co se tak pořád drží a choděj lidi, je májka. To přijdou, aniž by se dalo nějak předtím vědět. Rozumíš, třeba na stavění přijdou lidi, to se ani neobíhá, to je prostě automatický. To přijdou všichni, nebo ne všichni, ale dost lidí. A když nepomáhaj stavět, tak se přijdou alespoň podívat.“*¹² Májka drží vztyčená bez pomoci kotevních lan, pouze v připravené díře v zemi vyplněné okolo kmene dřevěnými klíny. Poslední květnový večer se následně připraví táborák v bezprostřední blízkosti májky, opékají se buřty a povídá se. Po pouťové zábavě je májka druhou nejnavštěvovanější událostí ve vesnici. Tento rok večer u ohně seděli zástupci či zástupce těchto rodin: Javorovi, Kaštanovi, Jilmovi, Tisovi, Smrkovi, Platanovi, Břízovi, Lípovi, Šeříkovi, Jasanovi a rodina Fialových se svými sousedy. Kdo opět nepřišel, byli Bukovi, kteří odjížděli v předvečer autem pryč z vesnice. Dospělé děti Břízových seděli u ohně pouze chvíli a poté odjeli za svými kamarády. Děti pana Smrka odjely do nedalekých měst a vesnic za jinou zábavou.

V letošním roce se poprvé přistoupilo k omotání dolních dvou metrů kmene pletivem, z důvodu zamezení podřezání. Poprvé se tak stalo z důvodu, že v loňském roce byla májka v brzkých ranních hodinách podříznuta. Po zjištění této skutečnosti se sešlo mnoho vesničanů a společnými silami spadlou a zlomenou májku opět vztyčili. Do dnes se neví, kdo to mohl udělat. Po vesnici však kolují dvě teorie o tom, kdo by mohl být viníkem. První z nich je možnost, že májku podřízli ze sousední vesnice, ovšem jelikož se Morušanům nikdo nesmál, připadá v úvahu spíše druhá varianta, tedy že to byl pan Dub. Pan Dub dojíždí na pivo do sousedské vesnice a často je při cestě nazpět hojně opojen. V minulosti vyprovokovával hádky v místní hospodě a vesničané si myslí, tedy někteří, že by toho byl schopen. V každém rozhovoru bylo podřezání májky zmiňováno a přikládáno tomu, že mladí nehlídali do ranních hodin. Pí. Javorová:

---

¹² Úryvek z rozhovoru s panem Smrkem.

„(...) Dřív tam ty mladý z tý vesnice hlídali do rána. Dneska holt ne. Jako je to vostuda, nedá se nic dělat (...).“

4 Diskuse zjištění

V této kapitole bych ráda shrnula zjištění nejen ve vztahu k literatuře uvedené v teoretické části.

Vztahy ve vesnici jsou složité, nalezneme zde příklady sousedské sounáležitosti, ale i napjaté vztahy mezi některými rodinami. Morušané, se kterými jsme přišla do kontaktu, se shodují na tom, že se snaží se všemi vycházet, ovšem ne vždy to jde a ne všichni se mají rádi a vyhledávají navzájem svoji přítomnost. Napjatost vztahů se vztahovala k nečinnosti obyvatel v oblasti společenského života vesnice. Problém místní vidí v neaktivitě mladých rodin a jedinců. Shodně uvádějí, že mladí nic nedělají, nepodílejí se na akcích pořádaných obecním výborem.¹³ Pak již nezáleží na tom, zda se jedná o brigády či organizování pouťové zábavy a dětských dnů. Pokud se tato situace nezmění, budoucnost některých aktivit je ohrožena, jelikož stávající organizátory jejich funkce nenaplnuje, nevidí iniciativu od „nastupující organizátorské generace“ a ani případný vděk - jejich zájem a snaha uvadá. Povětšinou se potýkají s kritikou, mnohdy právě ze strany pasivních obyvatel vesnice. S tímto názorem jsem se setkala při všech rozhovorech a i při debatách v hospodě. Bohužel se mi nepodařilo provést interview s některou z mladých rodin. Na základě mého pozorování musím konstatovat, že se mladé rodiny skutečně nezapojují. Můžeme je vidět pouze při večerním táboráku u příležitosti vztyčení májky a na pouťové zábavě. Pan Ořešák také velmi sporadicky navštíví „místní hospodu“. Co se týká jedinců ve věku mezi dvaceti a třiceti roky, ti zastávají stanovisko, že jakákoli činnost je zbytečná a raději tráví svůj volný čas mimo vesnici. Jezdí na diskotéky, koncerty, a jen málokdy se zúčastní vesnických společenských aktivit, většinou jen pouťových zábav.

Zábava je obecně nejnavštěvovanější akcí. Zaujatost proti některým obyvatelům odkazuje na obraz ideálního vesničana, o kterém pojednává část Kandertovi knihy *Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých až osmdesátých letech 20. století*. Oproti Kandertovu pojetí obrazu ideálního vesničana jakožto osoby skládající se z několika obrazů (Kandert, 2004: 54) je zde jediným aspektem tohoto obrazu již několikrát zmíněná angažovanost. Pokud se lidé nijak nezapojují, nejsou považováni za plnohodnotné obyvatele. S tímto se také pojí rozdělení vesničanů na „starousedlíky“ a „nově přistěhované“. Norbert Elias ve své práci tvrdí, že tyto dvě skupiny mezi sebou bojují o moc a druhá zmíněná je stigmatizována a vylučována ze sociálních aktivit.

¹³ Mladými jsou v tomto případě myšleni rodiče okolo třiceti let s malými dětmi.

(Elias, 1994) V Moruši je tato teorie aplikovatelná pouze z poloviny. Obyvatele můžeme dělit na místní a nově přistěhovalé. Pojem místní či starousedlíci je zde trochu zavádějící z důvodu, že všichni, co zde žijí, přišli z různých míst České republiky v období po druhé světové válce až do dnešního dne. Nově přistěhovalí nejsou nijak diskriminováni, ovšem pouze v případě, že jsou nějakým způsobem činní ve výše zmíněných aktivitách. Mladé rodiny jsou právě těmito nově přistěhovalými. Z počátku byly nově příchozí rodiny vítány jakožto příliv čerstvých sil. Po uplynutí několika let se však projevila jejich nezájem, a na jeho základě jsou kritizovány a odsuzovány. Zajímavé je, že takto odsuzována byla z počátku i rodina pana Břízy. Po jejich příchodu se věnovala především rekonstrukci svého domu, a až po dvou letech začal pan Bříza se ženou chodit do hospody a nějakým způsobem se zapojovat. A dnes je pan Bříza předsedou osadního výboru. Příkladem okamžitého přijetí mezi místní je rodina paní Šeříkové, ta se přistěhovala před deseti lety a angažovala se již během měsíce. Dnes je též členkou osadního výboru.

Příkladem Eliasova pojetí outsiderů jsou v Moruši především tři rodiny. Rodina Ořešákových, Habrových a Bukových. První dvě rodiny bydlí v části Moruše vedoucí k lesu (jsou tedy dále od hlavní návsi), a lze je označit jako outsidersy nejen na základě jejich nedávného přistěhování (před pěti lety), ale i nezapojování se do aktivity. To můžeme považovat za nenaplnění požadovaných a dodržovaných norem starousedlíky, ideálními vesničany. Rodiny jako Ořešákovi a Bukovi jsou stíhány veřejným míněním. Můžeme zde také mluvit o vymezování se komunity dovnitř. Jednotlivé rodiny se snaží být členy komunity, a proto se zúčastňují společenských a kulturních akcí ve vesnici, jinak by byly z komunity vyloučeny a bylo by na ně nahlíženo právě jako na „outsidery“. „Vyloučené“ rodiny ostatní obyvatelé z části chápou, mají malé děti a musejí se o ně starat. Na druhou stranu však nevidí důvod, proč se alespoň částečně nezapojí, když ve vesnici žijí. Kdyby všichni zastávali stejný postoj, vesnice by po všech stránkách upadala.

Pokud jsem se zajímala o historii celé skupiny, vesnice, došla jsem ke shodnému závěru jako J. Kandert, a sice že zde žádné takové dějiny nejsou. Informace se sice uchovávají, ale jsou se o nedatované či datované jen okrajově nebo se jedná o přibližné příběhy jednotlivých událostí. Rozpor nastává v případě vnímání vesničanů ve stále stejném světle a neodlišování současného a minulého chování. (Kandert, 2004: 221) V Moruši připouští obyvatelé jisté změny, nejsou však schopni je přímo pojmenovat a zařadit do historického rámce. Tedy až s výjimkou ustání „obdarování“ členů SDH,

které ustalo na základě smrti a vážné nemoci dvou jejich členů. Pokud se však jedná o datování a porovnávání a reflektování minulosti vesničanů při rozhovorech, je to jiné. Tedy ohledně jich samotných či jejich rodiny. Tyto změny provází stejný aspekt jako v práci J. Kanderta, kde uvádí, že jedním možným typem změny je modernizace domácností spojená se zvyšováním životní úrovně jednotlivých rodin. (Kandert, 2004: 228) Další změnou dle obyvatel je fakt, že většina místních tráví svůj volný čas na svých zahradách společně se svou rodinou, již se nenavštěvují, tak jako dříve. Bylo běžné, že pokud šel někdo po vesnici, zastavil se u sousedů na kávu. Je to vnímáno jako důsledek dnešní doby, kdy se více pracuje, každý chce mít své soukromí a celkově je doba uspěchanější. Pokud jde někdo k sousedům na návštěvu či si něco půjčit, ve valné většině si zavolají a předem ohlásí svůj příchod, aby svou přítomností neobtěžoval a nenarušoval soukromí.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na každodenní život ve vesnici Moruše a především na aktivity týkající se zde uskutečňovaných brigád. A na jejich vliv na vesnici a její obyvatele. Nejprve jsem popsala zjištění týkající se jednotlivých rodin, témat a činností, která se často opakovala v rozhovorech a byla diskutována i v místní hospodě, což je jediné místo, kde se obyvatelé scházejí. Došla jsem ke zjištění, že se zde objevují dva druhy brigád, výdělečné a „zušlecht'ovací“ a účast na nich je klíčová pro vnímání obyvatel¹⁴ jakožto „ideálních vesničanů“ a také jako „starousedlíků“ či „místních“. Pokud se lidé nezapojují, nemohou být bráni jako „plnohodnotní“ obyvatelé a ostatní se vůči nim dopouštějí určité stigmatizace a vyčleňování ze společenského dění. Jsou považováni za „outsidery“. Zároveň to souvisí s ustavováním komunity ve vesnici dovnitř. Rodiny se zapojují, aby zůstaly uvnitř komunity, kdyby tak nečinily, byly by z komunity vyloučeny a nahlíželo by se na ně právě jako na „outsidery“. Jelikož jsou některé rodiny takto již brány a z komunity jsou vyčleněny, ztěžuje jim to zároveň jejich případné přidání se, a pomalu se uzavírá kruh, ze kterého nebude cesty ven. Tito lidé představují pro budoucnost vesnice problém, jelikož jsou z převážné většiny z nastupující generace s malými dětmi a měli by tedy převzít iniciativu, či se minimálně zapojit do již konaných činností. Zatím tomu tak není. Důležitou funkci zastávali ve vesnici hasiči, kteří měli dříve veškeré společensko-kulturní akce na starosti. Dnes však je sbor dobrovolných hasičů v Moruši na pokraji zániku, přestože čítá 15 členů. Oficiálně sbor stále funguje, ve skutečnosti však jeho členové nemají žádné „povinnosti“. K požárům ani hasičské soutěže nejezdí, protože nemají potřebné vybavení a také nic již nepořádají. Konání brigád a zábav má dnes na starosti osadní výbor. Ostatní konání záleží pouze na dobré vůli obyvatel, které pomalu ubývá. A naopak se začíná projevovat jistá apatie a nezájem o obecné blaho vesnice i od lidí, kteří patřili mezi nejaktivnější a nejproduktivnější ve společensko-kulturních záležitostech.

Tato práce je interpretací a reflexí významů, které obyvatelé přisuzují jednotlivým aktivitám, a také toho, jakým způsobem ovlivňují dění ve vesnici. Další výzkum týkající se této vesnice by se mohl zaměřit hlouběji na sousedské vztahy, které jsou zde velmi komplikované, ať již z důvodů, které zmiňuji já ve své práci, či z osobních důvodů.

---

¹⁴ Vnímání obyvatel v produktivním věku. Na ty, kteří jsou již v důchodu, nejsou kladeny v tomto ohledu žádné nároky

Summary

In my thesis I focus on everyday life in the village Moruše, especially on the activities related with local brigades and their impact on the village and its inhabitants. First, I describe the findings about individual families, issues and activities, which are often repeated in interviews and were discussed in the local pub, the only place where people gather. I came to the conclusion, that there are two types of brigades, earning and "processing", and participation is crucial for the perception of residents as "ideal villagers" and also as "old-timers" or "local". If people do not participate, they cannot be seen as a "full-fledged" residents, and because of that, they are stigmatized and excluded from social life. They are considered "outsiders". At the same time it has impact on establishing community in a village inside. Families are involved in order to stay inside the community. If they did not do so, they would be excluded from the community and become "outsiders" as well. As some families have been already considered as "outsiders", changing this status is then much harder. That slowly closes the circle, from which is no way out. These people represent problem for the future of village. They are mostly new generation with small children and should therefore take the initiative, or at least be involved in the activities already taking place. But that's not how it is now. An important function in the village held in past firemen, who had all socio-cultural events in charge. Today is a volunteer fire department in Moruše on the verge of extinction, although counts 15 members. Officially department still works, but in fact its members have no "duty", no fires or fire competition to go, because they don't have the necessary equipment and do not organize anything anymore. Holding brigades and entertainment is now in charge of parish committee. Other events depend only on the good will of the population, which is slowly disappearing. And on the other hand, most active and productive people in socio-cultural questions are slowly showing certain apathy and lack of interest in case of general welfare of the village.

This thesis is an interpretation and reflection of meanings, which people attach to various activities and also of the effect on what is happening in the village. Further research in this village could focus more deeply on relations between neighbours, which are very complicated, whether for reasons that I mention in my paper or personal reasons.

Použitá literatura

Knihy

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

ELIAS, N. and SCOTSON, J.L., (1965), *The Established and the Outsiders: a sociological enquiry into community problems*, in series *New sociology library*, London: Frank Cass.

ELIAS, N., (1994 [1976]), *Introduction – A theoretical essay on Established and Outsider relations*. (theoretical essay in English), in Elias, N. and J. Scotson, *The Established and the Outsiders – a sociological enquiry into community problems* (second edition): xv–lii. London: Sage.

FROLEC, Václav a kol. *Horní Věstonice: společenské a kulturní proměny jihomoravské vesnice*. 1. vyd. V Brně: Univerzita J.E. Purkyně, 1984. 626 s. Opera Universitatis Purkynianae Brunensis. Facultas philosophica = Spisy University J.E. Purkyně v Brně. Filosofická fakulta; č. 245.

HAUKANES, Haldis. *Velká dramata - obyčejné životy: postkomunistické zkušenosti českého venkova*. Vyd. 1. Překlad Pavel Šlégr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 187 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 38. ISBN 80-864-2926-1.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-807-3674-854.

JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Dot. Praha: Karolinum, 1993, 162 s. ISBN 80-706-6662-5.

KABELE, Jiří. *Sociální vztahy, sociální sítě a instituce*. In: Kandert, Josef, ed. *Filipov II: Informatoria katedry sociologie Institutu sociologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 1999. s. 48 – 71. 264 s. ISBN 80-238-5397-X.

KANDERT, Josef, ed. *Filipov I.: informatoria katedry sociologie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, 1998. 97 s. ISBN 80-238-3610-2.

KANDERT, Josef, ed. *Filipov II: Informatoria katedry sociologie Institutu sociologických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, 1999. 264 s. ISBN 80-238-5397-X.

KANDERT, Josef, ed. *Jihomoravský venkov po socialismu: Filipovsko na konci devadesátých let 20. století: (Informatoria katedry sociologie - Filipov III)*. Vyd. 1. Praha: Matfyzpress, 2004. 317 s. ISBN 80-86732-26-6.

KANDERT, Josef. *Každodenní život vesničanů středního Slovenska v šedesátých až osmdesátých letech 20. století*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2004, 258 s. ISBN 80-246-0782-4.

KRČMÁŘ, Luděk. *Zničené kostely*. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2004, 186 s. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-861-2546-7.

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Co odnesl čas 2: Horšovskotýnsko a Český les na nejstarších fotografiích = Was mit der Zeit verschwunden ist 2 : die Bischofteinitzer Region und der Böhmisches Wald auf den ältesten Fotografien*. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2011, 191 s. ISBN 978-80-87316-21-4.

ŠALANDA, Bohuslav. *Česká vesnice Široký Důl*. Vyd. 1. Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky, ARC - Vysoká škola politických a společenských věd, 2008, 173 s. ISBN 978-80-86879-14-7.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-807-3673-130.

UNLUER, Sema. Being an Insider Researcher While Conducting Case Study Research. *The Qualitative Report*. 2012, vol. 17, article 58, s. 1-14. Dostupné z: <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR17/unluer.pdf>

VÁLKA, Miroslav. *Sociokulturní proměny vesnice: moravský venkov na prahu třetího tisíciletí*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 224 s. Etnologické studie, 8. ISBN 978-802-1039-087.

Elektronické zdroje

American Anthropological Association: Professional Ethics [online]. © 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.aaanet.org/profdev/ethics/>

Dobrohost: *Svazek obcí v Českém lese* [online]. 2007 [cit. 2013-07-09]. Dostupné z: <http://www.dobrohost.cz/>

Peníze.cz [online]. © 2000 - 2013 [cit. 2013-07-30]. Dostupné z: <http://rejstrik.penize.cz/ares/65570367-sbor-dobrovolnych-hasicu-sitbor>

Zákony ČR online: Zákon č. 128/2000 Sb. [online]. 2000 [cit. 2013-07-05]. Dostupné z: [http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-Sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html)

Seznam příloh

Příloha č. 1: Schématický plánec vesnice Moruše (nákres)

Příloha č. 2: Fotografie vesnice

Příloha č. 3: Fotografie rybníku na návsi

Příloha č. 4: Fotografie kostela v minulosti

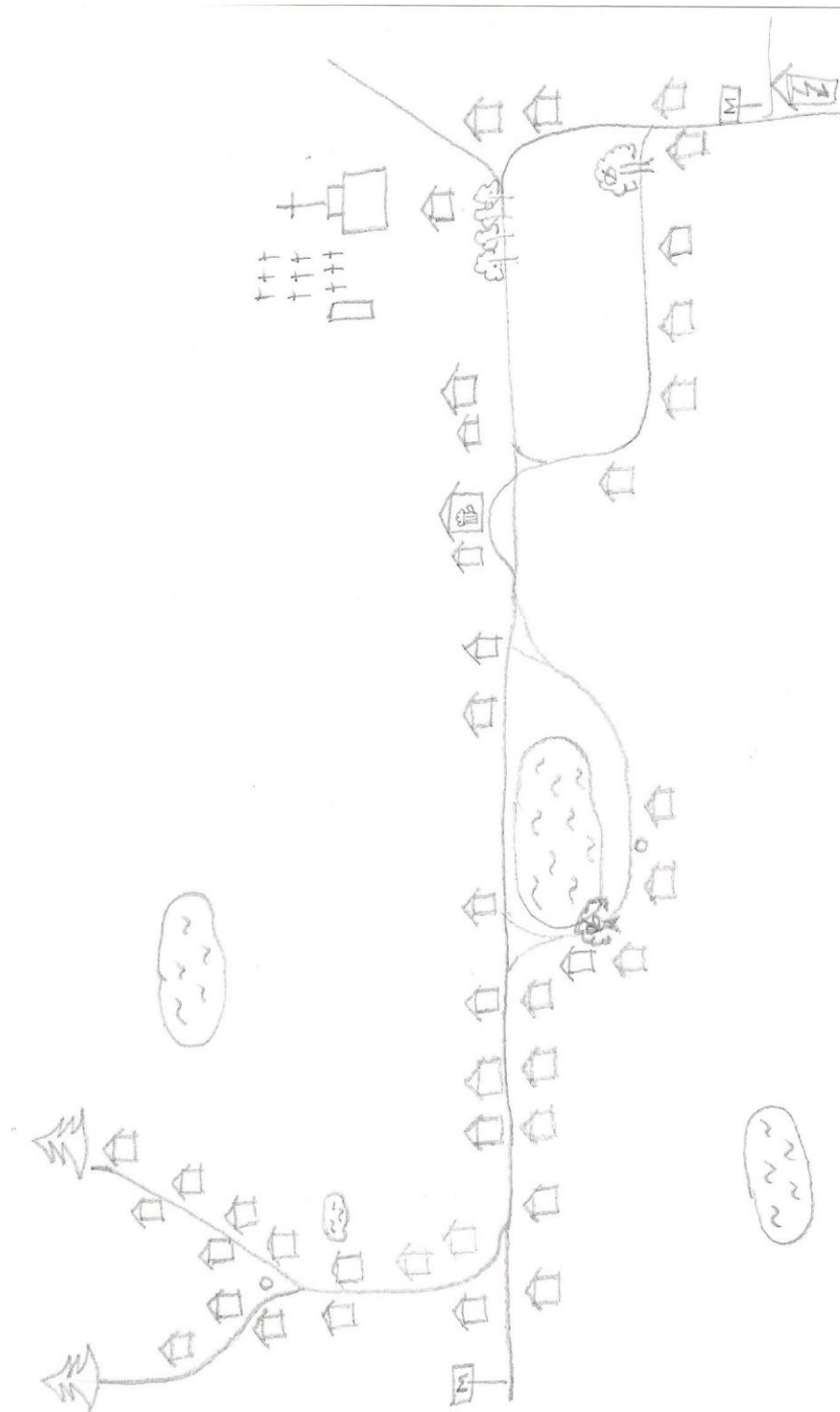
Příloha č. 5: Fotografie kostela dnes

Příloha č. 6: Tematické okruhy otázek při rozhovorech

Příloha č. 7: Přepis rozhovoru s panem a paní Břízovými

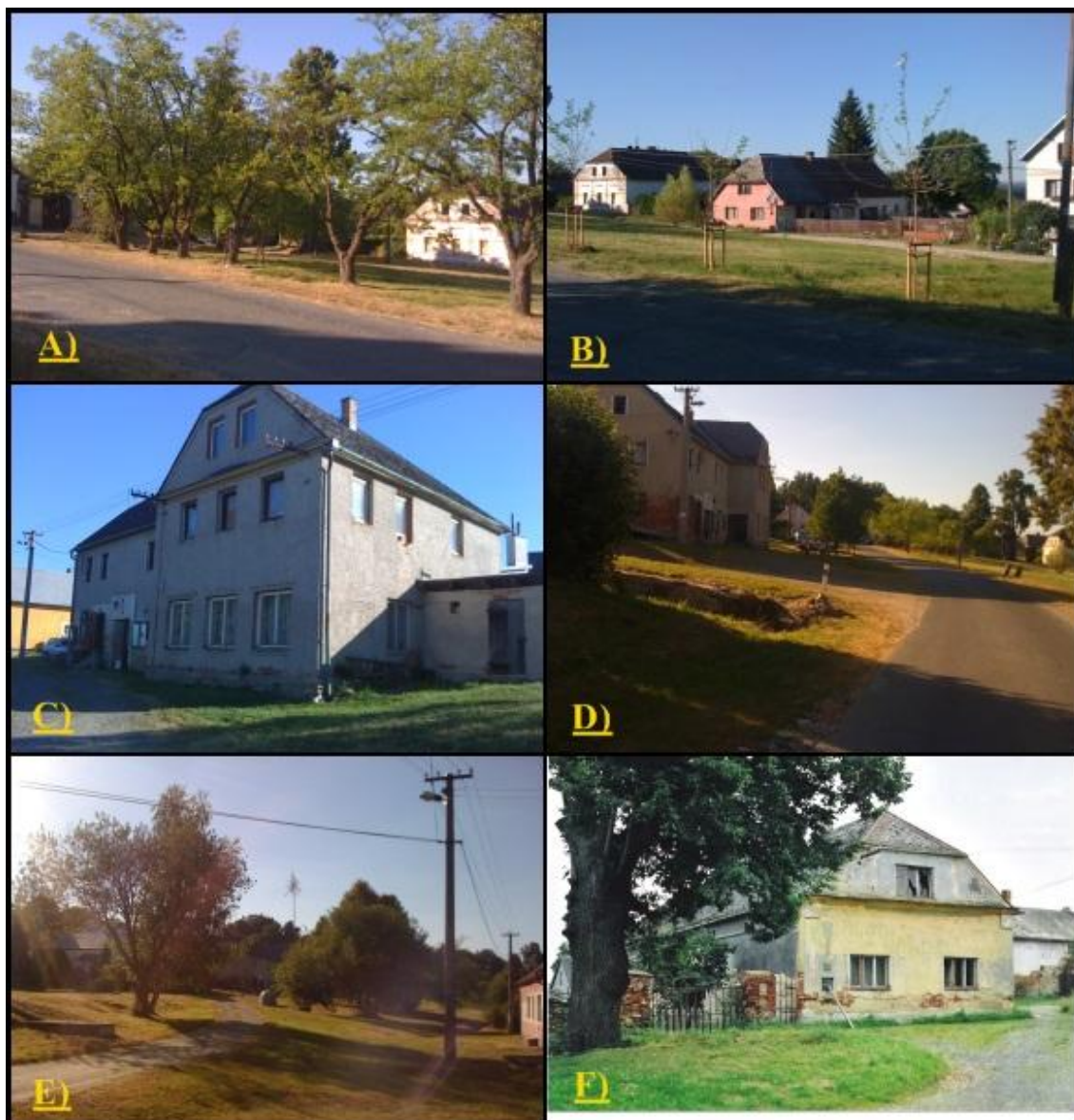
Přílohy

Příloha č. 1: Schematický plánec vesnice (nákres)

Plánek Moruše

Příloha č. 2: Fotografie vesnice

zdroj: osobní archiv

- A) Pohled na alej moruší naproti autobusové zastávce
- B) Nově zasázené stromky moruší
- C) Budova hasičská sborovny/ hospody
- D) Pohled na hasičskou sborovnu/ hospodu od rybníka na návsi
- E) Pohled směrem na náves od domů pod rybníkem
- F) Jeden z neudržovaných, obývaných domů ve vesnici

Příloha č. 3: Fotografie rybníku na návsi

zdroj: osobní archiv

A) Pohled na rybník z roku 2003

B) Pohled na rybník po rekonstrukci hráze v roce

Příloha č. 4: Fotografie kostela v minulosti

zdroj: A+B (Křčmář, 2004:23), C+D (Procházka, 2011: 154)

- A) Pohled na hlavní oltář z roku 1965**
- B) Pohled na kostel přes hřbitov ze západní strany, 40. léta 20. století**
- C) Kostel na počátku 20. století**
- D) Kostel v roce 1987**

Příloha č. 5: Fotografie kostela v současnosti

(zdroj: osobní archiv)

A) + B) Pohled na kostelní věž

C) Prostory hlavní lodi kostela pohledem do výklenku

D) Pohled do výklenku, kde se nacházel hlavní oltář

Příloha č. 6: Tematické okruhy otázek při rozhovorech

Témata, kterých jsem se chtěla „dotknout“ při každém rozhovoru.

- **Doba přistěhování**
- **Zda se cítí jako místní a jestli je ostatní přijali ihned mezi sebe**
- **Sbor dobrovolných hasičů**
- **Hasičská sborovna/ hospoda**
- **Brigády**
- **Zapojování se do brigád**
- **Vnímání nezapojování se, buď sebe sama nebo ostatních**
- **Pout'ová zábava**
- **Májka**
- **Dětský den**

Příloha č. 7: Přepis rozhovoru s panem a paní Břízovými

16. 3. 2013

Vysvětlivky:

- Označení tazatele
  - Označení pana Břízy
  - Pí. B. : označení paní Břízové, která se během rozhovoru připojila

Jména informátora a ostatních osob a názvů změněna.

- Taková první otázka. Jak dlouho tady bydlíš?
  - 17let, to je od, 96..
- A proč jste se přistěhovali zrovna do Moruše?
  - Přestěhovali jsme se kvůli práci a předtím jsme bydleli v Horní Lhotě, měli jsme bydlet ve Vilkovicích, ale tam jsme nedostali byt, tak jsme začali bydlet tady, no táta pocházel z týchle chalupy, ale naši bydleli taky ve Lhotě, nejdřív ve Vilkovicích pak ve Lhotě, no a když šel táta do důchodu tak se nastěhoval sem do chalupy, to bylo nějak v 92. No a my když jsme se přistěhovali, tak jsme ji začali dávat do kupy.
- A když jste se přistěhovali, jaké jste navázali vztahy s místními?
  - No v podstatě nás mezi sebe nevzali. Nebo jen tak trochu a v podstatě jsme o to ani nestáli, protože jsme dělali barák, tak jsme mezi lidi moc nechodili a měli jsme malý děti a nebyli jsme místní, a bylo znát, že nejsme místní. Já jsem teda většinu znal, protože jsem sem jezdil na prázdniny, ale stejně.
- Takže si se nesnažil nějak zapojit, jako že by ses přidal třeba k hasičům, zašel do hospody?
  - Do hospody jsem taky ze začátku nechodil. Do hospody teď už teda chodíme a bavíme se tak nějak se všema, ale chvíli to trvalo. Taky se to vlastně hodně změnilo, když to vymřelo. Vlastně kluci Holubovi, Vránovi, to se hádalo, a vlastně i malej Dub, no ten se hádá do dneška a Modřín, když byl u policajtů, ten byl strašnej. Ty to dokázali rozhádat, ty jsi přišla do hospody jednou za čas a oni se tam hádali jak psi. Ale když se mělo něco dělat pro ves, tak hned říkali, my už jsme toho udělali dost, vy odsud nejste, co my bychom tu dělali.
  - A hasič nejsem, ani jsem nikdy nechtěl bejt hasič. Vlastně až teď jsem zastupitel.

- A to zastupitelstvo vesnice tady bylo vždycky, nebo to je až posledních několik let?
  - No osadní výbor, já nevím... já jsem vlastně v druhém funkčním období, a podle mě to vychází z nějakýho zákona o obcích. No a od té doby to tady vlastně je. No a já jsem předseda výboru.
- A to jsi byl zvolen? A kým?
  - No to bylo spíš, tak, že byla otázka, kdo to chce dělat, pak mě někdo navrhl a najednou všichni souhlasili, protože to nikdo jinej nechtěl dělat.
- A kdo ještě patří do obecního zastupitelstva?
  - Javorová, Smrk a Šeříková, Kaštan, ale ten tady neměl trvalý bydliště, takže spíš neoficiálně
- A scházíte se nějak pravidelně?
  - Scházeli jsme se víc, ale teď se vlastně scházíme, jen když je to potřeba.
  - Pí. B.: no jediná aktivita přichází od paní Šeříkové a ostatní vlastně nic moc.
  - Když něco domlouváme, tak se sejdeme. A píšeme zápisy, protože většinou z těch schůzí vycházejí požadavky na město.
  - Tady třeba mám zápis- (o jeho zvolení, o dětském dnu)
  - Pí. B. : Ty dětské dny byly takový, nevím mno, člověk se snažil a pak ty co nepřišli, ještě měli řeči, že jsme jim tašky se sladkostmi nepřinesli domů. Ono to nebylo přesně na dítě, ale prostě jsme měli peníze, tak jsme to rozdali. Tak ono tady moc dětí není, teda pokud přijeli i vnučata atd, tak jich bylo třeba 15. No a pak jsme si s Šeříkovou vymyslely, že se dělala cesta kolem vesnice a byly tam otázky, vlastně dvoje, pro malý a pro velký. Velký šli sami, vlastně znali cestu, naši kluci a třeba Petr a Šeříková šla s malejma. Akorát jí rodiče strčili i ty dvouletý a ona s nima šla snad dvě hodiny. A to byla vlastně poslední akce.
- A přemýšlela jsi, že ještě něco takhle uděláte?
  - Pí. B. : Jako proč ne, ale řekla jsem, že se ještě někdo musí zapojit, teda hlavně od těch malejch dětí. Protože abych to dělala, když nemám už malý děti a oni jenom přišli to ne. Kdyby se zapojili, tak jo.
- A osadní výbor měl na starosti i pout'ovou zábavu?
  - No tu sme vlastně dělali jen my. Vždyť si to viděla, jak jsme uklízeli, skoro nikdo se o to nezajímal. Prostě Bříza to zařídí a konec. No jo no.

Všichni jen chtějí večer přijít, napít se, zatancovat si, ale mýt sál se jim nechce. Nechápu, vždyť je to přece záležitost celý vesnice...

- A jak jste říkali, že se to tu změnilo, když „to vymřelo“, koho máte na mysli?
  - Tak starýho Duba, Holubovi a Javora
  - No Javor už tady pak neměl žádnou oporu, tak byl tak nějak v klidu. Tak on byl podle mě z nich nejrozumnější a nejvstřícnější, dalo se s ním mluvit.
  - Pí. B. : dalo se s ním domluvit, byl jedinej vstřícněj, když se něco mělo dělat. Taky když se napil, tak měl řeči, co všechno už udělal, ale pak šel a pomohl. Třeba když se předělávala hospoda
- Kdy se předělávala hospoda?
  - No tak přibližně deset jedenáct let určitě. To se dělal barovej pult a podlaha.
  - Pí. B: Předtím to byla fakt hrozná špeluňka, né, že by to teď bylo super podnik, ale předtím to bylo mnohem horší.
- A ještě ohledně hospody, celkem často se střídalo vedení, nevíte proč?
  - No vim, že u toho byly vždycky rozbroje. Tak tady nikdy oficiálně hospoda nebyla, je to vlastně hasičská sborovna. No a hádali se kvůli tomu, protože si záviděli, jelikož si mysleli, že na tom ten druhěj může zbohatnout. Ale na tom se vydělat nedá. Elektřinu, vodu a topení sice platí obec, což jsou ale tisícový položky ročně, ale stejně. Tak já teď vlastně vim, jak to je. Protože vozim mamině do hospody věci. Tak za 16. 60 bylo pivo, prodává ho za 20- a vytáčí ho dvě soboty. Si vem, kdyby pro to měla jezdit do domažlic, to těch 179 korun co jí zbyde, ještě když koupí bombu, to jí nevystačí ani na benzín. Teď něco odtočí, něco zbyde na dně. To je spíš jako koníček. Jako máma říká, že něco málo má za panáky, ale zas tam s babkama seděj, takže to zas propijou. Prostě to výdělečnej podnik není, ale stejně si záviděli, protože si to neuměli spočítat. Nebo jako oni si to uměj spočítat, ale na konci roku zjistili, že tam maj sekeru třeba tři tisíce a začnou dohady, kdo to měl, jak to zaplatit a takovýhle. Tak tam se normálně neplatilo, třeba tam měl někdo sekeru měsíc, že se čekalo do vejplaty. V žádným případě to není výdělečnej podnik. Vůbec se nedivim, že tu hospodu nikdo nechce. Buď musíš být nadšenec, alkoholik nebo v důchodu. Různě tady po vesnicích jsem se ptal, jak to chodí, tak maj různý modely. Ale většinou jsou to chlapi v důchodu. Nebo třeba ve větší vesnici, teď nevím, jak se jmenuje, se střídají asi čtyři rodiny. A střídají se po víkendech, takže vlastně maj službu jednou do měsíce.

- Pí. B. :mamina právě říkala, že bylo málo lidí, tak jsme říkala, ať se nediví, že tady celkově těch lidí moc není.
- Ale zaplat' pánbů, že tady ta hospoda je, babky maj co dělat a hlavně, kdyby tady ta hospoda nebyla, tak se lidi už vůbec nebudou scházet a nic se nedomluví.
- Když mluvíš o té domluvě, tak v hospodě jsi vlastně říkal i o té brigádě u kostela ne?
  - No to vlastně kluci roznášeli lístečky do schránek.
  - Ale stejně přišli jen ti, co choděj do hospody. Jako v hospodě se o tom mluvilo dlouho, ale stejně jsem udělal ještě lístečky.
  - Pí. B. : No a z nových mladých nepřišel nikdo. Vašek říká, dej jim čas, ale už tu bydlej léta. Prostě nechtěj.
  - Tak my jsme tady ze začátku nechodili. K tomu dojdou.
  - Pí. B. :no dobře, ale tak dva roky. Jako do hospody vůbec, ale na ty akce by mohli, si vem, kolik jich tady už bylo.
  - Ale třeba na májku se sejde celkem dost lidí, ale až večer, na přípravy ne. Taky jsem zvědavej, jak se letos bude stavět májka jestli tomáš bude v práci. Má traktor.
  - Pí. B.: No i když kohoutů maj asi taky traktor.
  - Snad jí zas někdo nepodřízne
- Celkem by mě zajímalo, kdo jí podřízl.
  - Pí. B. :To jsme se zrovna s Vaškem bavili, že by jí měli hlídat mladý.
  - Ale to nikdo nehlídá. Chtělo by to, aby si tam prostě sedli mladý. Třeba i naši kluci a pak mladej Smrk a tak
  - No Smrka malýho jsem nikde neviděl, jedině vlastně, když se dělala nahoře nad hospodou posilovna. Ale tak to hlavně proto, že na tom měl svůj osobní zájem.
  - Pí. B.: Ale to byla hloupost, ten barák je zatuchlej a abych tam třeba chodila jezdit na rotopedu, když můžu vytáhnout kolo a jet...No nesmysl.
  - No a mladá Smrková taky nic nedělá.
  - Prostě by to chtělo nějaký vrstevníky a někoho, kdo by je táhl. Ale koho?

- (řeč o bydlení na vesnici a ve městě)
  - Východisko, že v hospodě se člověk baví úplně se všema. Každý je úplně jinej.
  - To je taky možná problém, že všichni sedí u jednoho stolu, mladý i starý. Kdyby třeba si mladý odsunuli jeden stůl a sedli si tam sami, aby nemuseli sedět se starýma babkama.
  - Pí. B. :já kdybych si měla vybrat, tak si k některým lidem ani nesednu, protože je nemám ráda, a když je místo jenom vedle nich, tak jsem otrávená od začátku. Co já si s nima budu povídat.
- (dále debata o vztazích ve vesnici, požádali mě, abych již nenahrávala. Domluvili jsme se, že poznámky si dělat mohu, ale uvést v práci informace z tohoto rozhovoru mohu použít pouze na obecné úrovni, nesmím zmínit u těchto informací jejich jména.)

